

COMMENTAREN BIJ HET EVANGELIE VAN JOHANNES (V): DE TUIN OP DE OLIJFBERG

Jos Verhulst (Paastijd 2022).

Het lijdensverhaal in het Johannesevangelie begint en eindigt in een tuin (Grieks: κήπος/ kèpos). Christus wordt door Judas overgeleverd en aangehouden in een tuin (Jh.18:1,26) en na zijn dood plaatsen Jozef van Arimathea en Nicodemus het lichaam in een graf dat in een tuin ligt (Jh.19:41,41). Elders in het Nieuwe Testament komt dit woord 'kèpos' voor 'tuin' slechts éénmaal voor (Lk.13:19; de gelijkenis van het mosterdzaadje dat in de 'kèpos' dwz. in het 'Rijk Gods' wordt geplant). Christus verschijnt aan Maria Magdalena, na haar eerste 'omkering', als de 'tuinman' (Jh.20:15 κηπουρός/ kèpouros). Matteüs en Markus noemen de tuin 'Gethsemane'.

Deze tuin op de Olijfberg is het fysieke beeld van de 'tuin die komt' dwz. van het 'koninkrijk Gods'. Koning van dit Rijk is de Mensenzoon 'Ei Su' (= 'Zijt Gij'). Het Rijk is vrij. De Mensenzoon is koning voor de mens die dit koningschap bevestigt (Pilatus: "[**Gij zijt dus koning Eisu!**]"; Christus: "**Gij zegt dat de koning 'Ben Ik' [is]**"; Jh.18:37). Gethsemane, de *hortus conclusus* of *besloten tuin*, is tegelijk innerlijk en uiterlijk. Deze dualiteit wordt uitgedrukt in Jh.14:31 waar Christus tot de leerlingen zegt: "**Staat op, laten we hier vandaan gaan**" hetgeen wordt gevolgd, niet onmiddellijk door een fysieke verplaatsing, maar door een innerlijke verheffing, een sociale daad van inwijding, namelijk de gezamenlijke schouwing van de 'wijngaard' van de Vader (Jh.15:1-17). Pas nadien volgt de fysieke verplaatsing naar de tuin op de Olijfberg (Jh.18:1) die deel uitmaakte van de 'Topos van de stad' (Jh.19:20) dwz. van het tempel-complex van Jeruzalem (in casu het Miphqad-altaar).

Christus stierf voor de toegang van deze tuin. Wat zich op Golgotha voltrok kan worden beschreven als een mystieke telling waarbij iedere individuele mens 'tot 1 werd geteld'. Hiermee kreeg ieder mens toegang aangeboden tot het Rijk Gods.

Het geheim van de tuin is een *offenbares Geheimnis* (Jh.18:20; 12:37-41). Iedere nacht wordt ons door de engel deze besloten hof getoond. De tuin is bewoond: hij is het verruimde 'Ei Su'; hij is tegelijk dé andere en hét andere. De geheime tuin voorafgebeeld door Gethsemane is de objectieve potentie die in de wereld ligt vevat; de tuin is het kunstwerk waarin de mensheid en haar aarde zich kunnen omvormen.

1. De 'Godeszoon' en de 'Mensenzoon'.	2
2. De ligging van Gethsemane.	12
3. Het Miphqad altaar en de ligging van Golgotha.	15
4. De drie kruisen op Golgotha.	21
5. Het koninkrijk Gods als 'geheime tuin'.	29

1. De Godeszoon en de Mensenzoon.

Religie berust op directe beleving door de mens van het 'zijn' en van bewust-zijn en zelfbewustzijn. Deze primaire ervaringen maken ons leven tot een menselijke biografie: zij verenigen de gebeurtenissen uit onze levensloop tot één geïntegreerd menselijk leven. Deze belevingen zijn niet 'wetenschappelijk' doch 'voorwetenschappelijk'. Zij vormen het fundament voor wetenschapsbeoefening. De beleving van het 'zijn' en van de mogelijkheid om 'zijn' en 'niet-zijn' te onderscheiden en zelf-bewust te beschouwen is het uitgangspunt van de wetenschap.

De mogelijkheid om 'zijn' van 'niet-zijn' te onderscheiden weerspiegelt zich in het concept van 'waarheid' of 'logos'. Het denkbeeld van het 'zijn' heeft slechts zin en inhoud indien 'zijn' onderscheidbaar is van 'niet-zijn'. Het denkbeeld van het 'zijn' impliceert dus het denkbeeld van 'waarheid'. Ook het omgekeerde geldt: indien geen sprake is van 'zijn' wordt het denkbeeld van 'waarheid' inhoudloos omdat 'waarheid' betrekking heeft op het onderscheid tussen 'zijn' en 'niet-zijn'.

Wetenschap impliceert ook de 'openbaarheid' of 'toegankelijkheid' van 'zijn' en 'waarheid'. De principiële 'openbaarheid' of 'toegankelijkheid' van de waarheid omtrent het zijn is een essentieel aspect van het zijn. Het onderscheid tussen 'zijn' en 'niet-zijn' is inhoudloos indien dit onderscheid niet 'openbaar' is dwz. indien dit onderscheid niet kenbaar is in principe. Met de elkaar implicerende denkbeelden van 'zijn' en 'waarheid' is dus ook het denkbeeld 'openbaarheid' of 'openbaring' verbonden. 'Zijn' en 'waarheid' impliceren 'openbaarheid': het heeft geen zin om te spreken over 'zijn' en 'waarheid' indien 'zijn' en 'waarheid' ontoegankelijk zijn. Omgekeerd impliceert het denkbeeld van 'openbaarheid' de denkbeelden van 'zijn' en 'waarheid' want zonder laatstgenoemden zou de 'openbaarheid' inhoudloos zijn en ononderscheidbaar van 'niet-openbaarheid'. 'Openbaring' is de 'Geest van de Waarheid' (Jh.14:17; 15:26; 16:13; 4:24). Deze Geest is de vrijheid ("De Geest waait waar Hij wil"; Jh.3:8). Vrijheid is openbaring van waarheid.

De grond van het bestaan en het fundament van wetenschapsbeoefening is dus een drie-éénheid of 'triniteit' van 'zijn', 'waarheid' en 'openbaring' (figuur 1). Deze triniteit is reflexief of zelfdragend: zij heeft zelf ten volle deel aan 'zijn', 'waarheid' en 'openbaring'.

De triniteit van 'zijn', 'waarheid' en 'openbaring' kan niet worden opgevat als een stel van holle abstracties. Deze grondbegrippen hebben betrekking op het ontologisch fundament van ons bestaan. Zij betreffen de meest fundamentele werkelijkheden waarop alle andere werkelijkheden berusten. Dus rijst de vraag naar de preciese aard of 'zijnswijze' van het 'zijn' als zodanig, dat 'aldragend' lijkt te zijn in de zin dat het alle zijnden verenigt in éénzelfde bedding van 'zijn'.

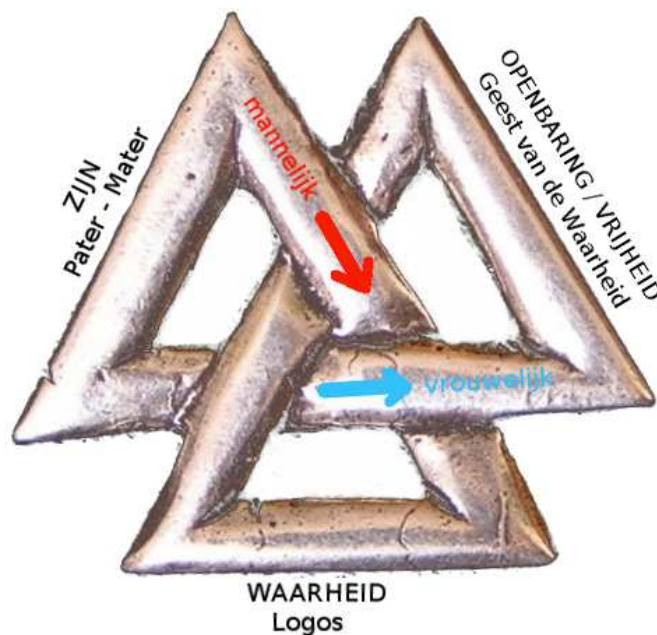
Het 'zijn' verenigt in zich zijnden van alle mogelijke aard, alle stoffelijke verschijnselen, alle mogelijke vormen van leven, natuurlijke wetmatigheden, gevoelens en inzichten, semantische inhouden (zoals logische of wiskundige

waarheden) en uiteindelijk ook de triniteit zelf. De 'zijnswijze' van een object is niet dezelfde als de 'zijnswijze' van een natuurwet of van een logische wetmatigheid. Niettemin zijn zo'n verschillende zijnden samen met hun zijnswijzen ingebed in hetzelfde algemene 'zijn' zodat ze bv. aspecten kunnen vormen van eenzelfde fenomeen, dat op zijn beurt weer een eigen 'zijnswijze' heeft. De zijnswijze van het 'zijn' is zodanig dat al de diverse zijnden samen met het 'zijn' zelf 'gedragen worden door', of 'verenigd worden in' het ene 'zijn'. De mens heeft, op grond van zijn eigen ingebedheid in het 'zijn', direct weet van de 'zijnswijze' die het 'zijn' moet kenmerken opdat het in staat zou zijn al de zijnden in eenheid te dragen. De zijnswijze van het 'zijn' is niets anders dan alomvattend 'zelfbewustzijn'.

Over het algemeen is 'bewustzijn' de zijnswijze van het samen-ingebed-zijn van zijnden met verschillende zijnswijze in éénzelfde 'zijn'. Het bewustzijn heeft twee aspecten. Enerzijds heeft het bewustzijn, vermits het 'verenigt' (dwz. tot één maakt), het aspect van zuivere éénheid. Dit aspect is niet abstract doch een geestelijke werkelijkheid: de '1-heid' van het bewustzijn *is* het bewuste geestelijke wezen. Anderzijds is dit bewustzijn het vermogen om andere zijnden, ook al hebben deze een onderling verschillende zijnswijze, in zich verenigd als bewustzijnsinhoud te laten verschijnen. Met deze twee aspecten is het bewustzijn volledig beschreven. Het bewustzijn *is* de ingebedheid in éénzelfde 'zijn' van verschillende zijnden en verschillende zijnswijzen. Dit éénmakend bewustzijn kan geen lege abstractie zijn doch moet een geestelijk wezen betreffen dat op zijn beurt weer bewustzijnsinhoud kan zijn voor een andere bewustzijn. 'Bewustzijn' is 'zelfbewustzijn' indien het ook het eigen 'één-zijn' als bewustzijnsinhoud vermag te omvatten. Het uiteindelijke aldragende en alomvattende 'zijn' moet noodzakelijkerwijs zelfbewustzijn zijn. Dit bewustzijn is ipso facto niet leeg of hol: het is '*aandacht*' en meer bepaald '*zijnsdragende aandacht*' die zuiver gericht is op het 'in verschijning laten komen van het andere zijn' en die '*liefde*' wordt genoemd (Jh.3:16; 1Jh.4:8). Het 'zijn' is één omdat het gedragen wordt door één God die waarachtig is en vrij; de goddelijke waarachtigheid van het zijn maakt vrij en in de goddelijke vrijheid verschijnt de waarheid; waarheid en vrijheid zijn bij God en *zijn* God.

Het Christendom, maar ook bepaalde andere religies, kent onder één of andere vorm deze 'goddelijke triniteit' of 'Triniteit' (**figuur 1**), die men begripsmatig kan omschrijven als de elkaar implicerende drie-eenheid van 'Zijn', 'Waarheid' of 'Logos' en 'Openbaring/Vrijheid', opgevat als zelfbewuste wezenheden of 'goddelijke personen'¹. Het gewone waakbewustzijn van de mens biedt een soort voorafbeelding of afschaduwing van het goddelijk bewustzijn: het is over het algemeen niet in staat om werkelijke zijnden in zich te verenigen, maar het kan wel bewuste beelden van deze werkelijkheden samennemen met een bewustzijn omtrent zichzelf. In die zin vormt het menselijk waakbewustzijn een natuurlijk vertrekpunt voor de ontwikkeling van religieus leven.

¹ Het geheel van alle 'zijnden', zonder uitzondering, moet uiteindelijk ingebed zijn in een alomvattend zelfbewustzijn ("**Zelfs de haren op uw hoofd zijn alle geteld**"; Lk.12:7). In de evangelies wordt dit aldragende wezen, dat tegelijk hyper-persoonlijk is, als 'God' of 'Vader' aangeduid. Het Johannesevangelie opent met de bevestiging van de eenheid van 'Logos' en 'God'.

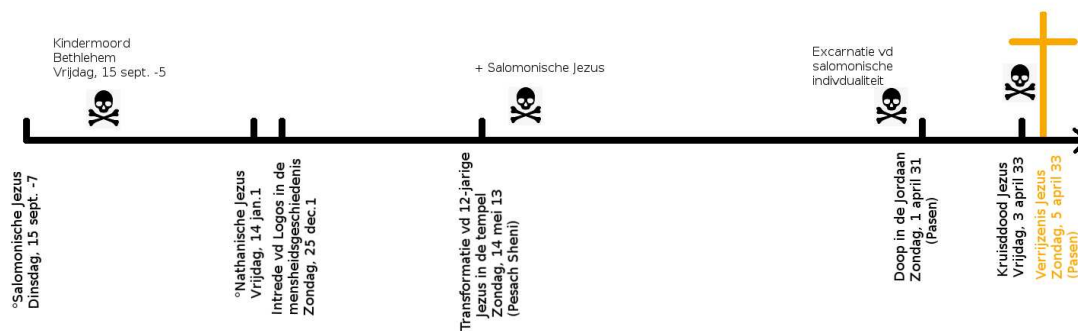
Figuur 1: De valknut of Wodansknop vormt een zeer bruikbare hulpvoorstelling bij de overdenking van de Triniteit. Het 'Zijn' ('God' als zelfbewust wezen, dat mannelijk-vrouwelijk is; cfr. Gen.1:27), 'Waarheid' (de 'Logos' of het 'Woord'; cfr. Jh.1:1;14:6) en 'Openbaring/Vrijheid' (de waarheidstoegankelijkheid of 'Geest van de Waarheid'; cfr. Jh.14:17) zijn drie individuele wezenheden ('Goddelijke Personen') die tegelijk één zijn ('Triniteit'): 'Zijn', 'Waarheid' en 'Openbaring/Vrijheid' impliceren elkaar.

Deze triniteit heeft twee elkaar implicerende en complementaire 'doorlooprichtingen'. Het 'vrouwelijk Zijn' ('Mater') richt zich initieel op 'Openbaring'. Het 'Zijn' vervult zich met het licht van de openbaring (dwz. met de 'Geest van de Waarheid') zodat waarheden 'aan het licht' kunnen komen dwz. in het zijn kunnen treden. Dit 'openbaringslicht' is niet de waarheid doch de bestaansvoorwaarde voor de waarheid, namelijk de vrijheid, als geestelijk wezen opgevat. Een waarheid kan immers niet in afzondering bestaan; ze is waarheid in de mate dat ze in principe (a) bereikbaar en toegankelijk is en (b) in samenhang met de andere waarheden kan worden gezien; de 'Geest van de Waarheid' is het wezen dat dit mogelijk maakt. Doch anderzijds kan dit 'licht van de waarheid' niet bestaan zonder waarheid die in dit licht verschijnt. 'Licht' zonder belichte wezenheid is ononderscheidbaar van duisternis. 'Vrijheid' is de substantie van deze 'Geest van de Waarheid'. Een waarheid kan immers enkel in vrijheid worden (h)erkend; een opgedrongen of opgelegde vermeende 'waarheid' verschijnt niet als waarheid. Waarheid verschijnt ipso facto doorheen vrijheid. Anderzijds is deze waarheid het brood van de vrijheid; zonder waarheid vervalt vrijheid tot louter onbepaaldheid en lege willekeur.

Het 'mannelijk Zijn' ('Pater') richt zich initieel op 'Waarheid'. Het 'Zijn' leidt ipso facto tot 'Waarheid' en tot onderscheid tussen 'waar' en 'onwaar'. Enkel gegeven dit onderscheid is het zinnig om van 'Zijn' te gewagen. De waarheden 'lichten op' of 'komen aan het licht' binnen de 'geest van de waarheid'.

Mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn in de Triniteit onlosmakelijk verbonden; beide oriëntaties impliceren elkaar en samen vormen zij het leven van het Zijn. Het goddelijke 'Zijn' is een absoluut kenproces, waarvan het menselijke kennen slechts een zwak en afgeleid beeld vormt. Het Zijn van de Triniteit is identiek met de zelfkenning van de Triniteit, die tegelijk mannelijk en vrouwelijk is. De substantie van dit proces is de liefde (1Jh.4:8).

In het goddelijk kennen verschijnt het gekende wezen in zijn totaliteit, niet als beeld doch als het wezen zelf. Met andere woorden: het zijn van zowel God zelf als van het schepsel is identiek met het gekend zijn door God. Ten opzichte van de schepping is God 'aldragend': het totaal gekend zijn door God is het zijn van zowel God als van ieder schepsel ("Alle haren op uw hoofd zijn geteld" Lk.12:7).

Figuur 2: Schematische tijdslijn voor het menswordingsproces van de Logos. Deze voorstelling is geïnspireerd door inzichten van Rudolf Steiner en door de evangelies en de esoterisch-christelijke kunst.

In 1909 introduceerde Steiner (GA 114) het onderscheid tussen de salomonische Jezus (Matteüs) en de nathanische Jezus (Lukas). Tussen beide Jezuskinderen bestond volgens Steiner een leeftijdsverschil van “...enige maanden”². Dit strookt niet met de chronologische gegevens geëncodeerd in de evangelies en in esoterisch-christelijke kunstwerken, die een leeftijdsverschil in kalendertijd opleveren van zes jaar en vier maand (dinsdag 15 september -7 vs. vrijdag 14 januari 1). De discrepantie van ruim zes jaar suggereert dat de salomonische individualiteit, ter gelegenheid van de transmigratie naar de nathanische Jezus, als het ware zes jaar verjongde: na de eigen derde levensfase³ te hebben voltooid hernam de salomonische individualiteit deze fase in dienst van de ontwikkeling van het astrale lichaam van de nathanische individualiteit. Op kerstnacht van het jaar 1 (zondag, 25 december 1) vond een derde nativiteit plaats van geestelijke aard. Deze nativiteit betreft volgens Rudolf Steiner (GA 180) de intrede van de Logos, nog niet in een welbepaalde menselijke lichamelijkeheid, maar wel in de aardse mensheidsgeschiedenis. Deze nativiteit werd volgens Rudolf Steiner ondermeer gekenmerkt door de verschijning van een ‘oerconstellatie’ en wordt in de christelijk-esoterische kunst voorgesteld via de ‘Vrouw van de Apocalyps’ (Openb.12:1-5).

De transmigratie van de salomonische individualiteit vond plaats op het Joodse feest van Pesach Sheni (zondag, 14 mei 13; Lk.2:41-52; cfr. Rubens’ laatste schilderij boven zijn graf in de Antwerpse Sint-Jacobskerk). Jezus van Nazareth verwierf op die dag een bijzondere constitutie, met de salomonische individualiteit als ‘egoïteit’ en de nathanische individualiteit als ‘altruïteit’ (figuur 3,C).

Deze gebeurtenissen gingen gepaard met twee doodsmomenten: enerzijds de kindermoord van Bethlehem (die plaatsvond precies twee jaar na de salomonische geboorte) en de dood van de lichamelijke salomonische Jezus (waarvan datum en omstandigheden ons niet bekend zijn).

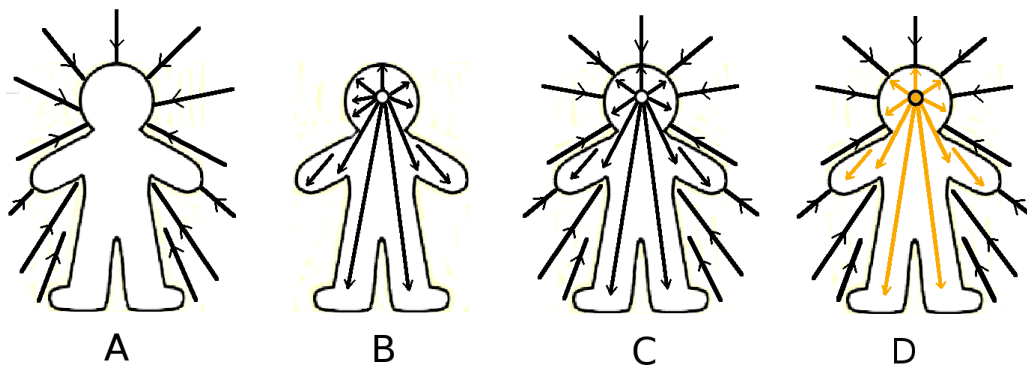
De Logos incarneerde in Jezus van Nazareth tijdens de Doop in de Jordaan die blijkens genoemde esoterische bronnen plaatsvond op Paasdag van het jaar 31. Dit werd voorafgegaan door een doodsmoment nl. de excarnatie van de salomonische individualiteit. De kruisdood en opstanding van Jezus vonden plaats op resp. vrijdag 3 april 33 en zondag 5 april 33. Tussen de ‘aardse conceptie’ en de ‘aardse geboorte’ van de Logos verliep dus iets meer dan twee jaar⁴. Tussen de conceptie van de nathanische Jezus en de dood van de Mensenzoon verliep 33 jaar⁵.

² “Einige Monate voneinander geschieden (...) lagen die Geburten der beiden Jesusknaben” (GA 114, p. 97).

³ De ontwikkeling van de jonge mens doorloopt volgens Rudolf Steiner drie fasen die telkens ruwweg zeven jaar duren en eindigen met de geboorte van respectievelijk het etherlichaam (rond het begin van de tandenwisseling), de geboorte van het astraallichaam (puberteit) en de geboorte van het ‘ik’ (volwassenheid). Dit door Steiner geschetste ontwikkelingsbeeld wordt in vele opzichten door de waarneming bevestigd.

⁴ Er lijkt een verband te bestaan tussen deze twee jaren en de twee jaren tussen de geboorte van de salomonische Jezus en de kindermoord te Bethlehem, alsof laatstgenoemde periode een soort voorafbeelding was van de eerstgenoemde.

⁵ https://www.academia.edu/41387095/The_three_dates_of_Christmas (p.90).

Figuur 3:

A: De constitutie van de nathanische Jezus (de 'Mensenzoon') kan worden voorgesteld als een menselijke lichamelijke, die door het 'Ik' vanuit de periferie wordt beleefd. Dit 'Ik', dat men een 'altruïteit' kan noemen, ervaart primair het lief en het leed en de behoeften van de buitenwereld, en pas doorheen deze buitenwereld de eigen lichamelijke die dus beleefd wordt in het licht van de noden van de buitenwereld.

B: De constitutie van de salomonische Jezus is die van een 'egoïteit': het 'Ik' beleeft primair de eigen lichamelijke, als het ware vanuit een met het lichaam verbonden punt van waaruit wordt waargenomen, gedacht en geoordeeld. De buitenwereld wordt secundair beleefd, doorheen de eigen lichamelijke.

Volgens Rudolf Steiner was deze salomonische individualiteit identiek met de individualiteit van Zarathustra wat volledig spoort met de esoterische lezing van de nativiteit in het eerste evangelie⁶.

C: De constitutie van Jezus van Nazareth werd na de transformatie van de twaalfjarige (nathanische) Jezus in de tempel gekenmerkt door de vereniging van de nathanische en de salomonische individualiteiten in één lichamelijke, waartoe ze zich verhielden als respectievelijk 'altruïteit' en 'egoïteit'.

D: Vanaf de Doop in de Jordaan wordt de Zarathustrische individualiteit opgevolgd door de 'Logos', het 'Woord' of het 'Zonnewezen'. 'Jezus van Nazareth' wordt tevens 'Jezus Christus'. In zijn aardse incarnatie ontvangt dit wezen de aardse identiteit annex de zielevermogens, vaardigheden en herinneringen van de salomonische individualiteit. Wanneer Christus zich bijvoorbeeld de eigen leeftijd herinnert (Jh.5:6), dan betreft dit de leeftijd te rekenen vanaf de salomonische geboorte (in casu 38 jaar). Over de nathanische altruïteit spreekt Christus altijd in de derde persoon, als de 'Mensenzoon'. Meer algemeen spreekt Jezus Christus over zichzelf als een tweevoudig menselijk wezen (Jh.8:17-18). Hij noemt zichzelf de 'Godeszoon' (Jh.5:17-23) doch verwijst tegelijk naar zichzelf (in de derde persoon) als de 'Mensenzoon' (bv. Jh.1:51). Figuur 2D is een voorstelling van de menswording van het Woord, van de vereniging van het Woord met de Mens en zijn aarde, die eeuwigdurend is (Mt.28:20).

Dit religieus leven ontstaat naarmate in het menselijke zelfbewustzijn aandacht ontstaat voor het goddelijk bewustzijn dwz. voor de goddelijke liefde: het is de onvoorwaardelijke liefde van het 'Zijn' voor de 'zijnden' die deze laatsten volledig 'binnenlaat in het zijn' dwz. tot zijnden maakt. Het goddelijk zelfbewustzijn is de zijnswijze van de inbedding van alle uiteenlopende zijnden in éénzelfde zijn; de liefde is de eigenlijke natuur van dit goddelijk zelfbewustzijn. Omgekeerd kan liefde worden gekarakteriseerd als het actief tot zijn laten komen van de andere of het andere. De zijnswijze van 'Openbaring' (de 'Geest van de Waarheid') is de vrijheid, omdat waarheid slechts kan herkend en aanvaard worden vanuit vrijheid (een waarheid die men a priori zou

⁶ Zie bv.:

https://www.academia.edu/9803898/Unbearable_beauty_unfathomable_depth_the_encoding_of_the_day_and_his_birth_of_Jesus_descendant_of_Solomon_in_Matthew_1_1_17
https://www.academia.edu/10378122/Finding_the_Child_on_a_cool_Friday_night

moeten aanvaarden zou niet herkenbaar zijn als waarheid en zou bijgevolg ook geen waarheid zijn)⁷.

Zoals voorgesteld in **figuur 1** is het goddelijk 'Zijn' dwz. de goddelijke liefde mannelijk-vrouwelijk (Gen.1:27). Deze oergeslachtelijkheid van het 'zijn' is de weerspiegeling van de complementariteit tussen 'vrijheid' en 'waarheid'. Enerzijds 'manifesteert' het goddelijk Zijn zich als 'waarheid'. Dit is de mannelijke zijde van het 'Zijn' ('Pater'). In geest is alles wezenheid: deze 'manifestatie' is een geestelijk wezen: de 'Logos', het 'Woord', het wezen 'Waarheid'. Doch deze 'Logos' kan, door zijn wezensaard zelf, enkel verschijnen in vrijheid. De mens beschikt over een direct weten omtrent de wezensaard van de 'waarheid'⁸ en weet hierdoor rechtstreeks dat waarheid enkel in vrijheid kan opgenomen worden. Een ingeplante of opgelegde vermeende 'waarheid' verschijnt niet als waarheid en is bijgevolg ook geen waarheid⁹. De 'geest van de waarheid' of 'vrijheid' moet dus voorhanden zijn waar waarheid in verschijning treedt. Het 'Zijn' manifesteert zich inderdaad tevens als 'de Geest (van de Waarheid)' die gekarakteriseerd wordt door vrijheid ('de geest waait waar hij wil'; Jh.3:8). Dit is de vrouwelijke zijde van het goddelijk 'Zijn' ('Mater') die op haar beurt niet in het zijn kan treden zonder de daadwerkelijke verschijning van waarheden in haar licht¹⁰. Het goddelijk Zijn, dat liefde is, verschijnt dus waar waarheid en vrijheid, de 'Pater' en 'Mater', zich met elkaar verenigen.

Specifiek voor het Christendom is het denkbeeld dat de 'Mensenzoon' en de 'Zoon van God' (de 'Logos') zijn geïncarneerd en verenigd in de mens Jezus van Nazareth. Deze incarnatie is een complex proces dat in het exoterisch Christendom slechts gedeeltelijk wordt beschreven doch bij voortduring gekend was binnen de esoterisch-christelijke tradities. **Figuur 2** is een poging om een aantal elementen ervan in een tijdslijn samen te vatten; **figuur 3** geeft een symbolische voorstelling van de betrokken constituties.

⁷ <https://youtu.be/jcHzgy0I6gk?t=664>

⁸ Het weten omtrent de wezensaard van 'waarheid' is een directe voorwaarde voor taligheid. Taal bestaat immers uit 'uitspraken'; een uitspraak heeft per definitie altijd, naast zijn expliciete inhoud, ook als impliciete inhoud: '*deze uitspraak is waar*' (een talige uitspraak bevestigt per definitie – terecht of onterecht - de waarheid van de eigen expliciete inhoud). Het gevolg hiervan is dat geen sluitende reducerende talige definitie kan worden gegeven van 'waarheid'. Talige wezens in gesprek kunnen echter wel in het gesprek naar de grondslag van de taal verwijzen wanneer ze willen spreken over waarheid als zodanig. Daarom is het gesprek (en niet het 'signaal' of het 'teken') het meest elementaire en onherleidbare taalfenomeen.

⁹ Dit betekent ook dat het inzicht in een waarheid, wat de semantische inhoud van die waarheid betreft, principieel onherleidbaar is tot fysico-chemische processen. Indien ons inzicht in een waarheid reduceerbaar zou zijn tot stoffelijke processen, in ons zenuwstelsel of elders, dan zou die waarheid aan ons bewustzijn zijn opgedrongen zodat we niet zouden kunnen achterhalen of de vermeende waarheid een echte waarheid is of een schijngehalte die aan ons bewustzijn wordt opgedrongen door de stof. Meer in het algemeen zouden we, indien onze bewustzijnsinhouden hun oorsprong vinden in stoffelijke processen, zelfs niet kunnen achterhalen of enige intrinsieke betekenis kan worden verbonden met het begrip 'waarheid'. De grond zelf voor alle wetenschap en wetenschapsbeoefening zou hierdoor wegvallen. In werkelijkheid spelen fysico-chemische processen een rol bij het in verschijning laten treden van inzichten in ons waakbewustzijn doch niet bij de bepaling van de semantische inhoud van deze inzichten.

¹⁰ Het fysieke licht kan hier als metafoor gebruikt worden in de zin dat dit licht enkel in verschijning treedt op het ogenblik dat het één of ander object belicht. Licht dat niets belicht is ononderscheidbaar van duisternis.

De 'Mensenzoon' is de mens in zoverre die niet door de 'zondeval' is gegaan dwz. zich niet met het leven op aarde had verbonden. We kunnen ons dit wezen voorstellen met behulp van de merkwaardige kloof die zich voordoet in de twee scheppingsverhalen in Genesis 1 en 2. In het eerste scheppingsverhaal ontstaat de mens, naar beeld en gelijkenis met God (de 'Elohim') en mannelijk-vrouwelijk. In het tweede hoofdstuk wordt 'Adam' geschapen; zijn geest wordt ingeblazen door de 'Heer' in een aards lichaam ('Adam' betekent 'roodachtige aarde'). Dit betekent dat de mannelijke pool van de mens, die als geestelijk wezen reeds bestond, incarneert in de stof. Deze mannelijke pool is alleen. Deze toestand is 'niet goed' (Gen. 2:18). Dus snoert de 'Heer' (= 'Jahweh') van Adam een nieuwe vrouwelijke tegenpool af.

Meestal worden de twee scheppingsverhalen¹¹ in de twee eerste hoofdstukken van Genesis begrepen in de zin dat het tweede scheppingsverhaal een meer detailrijke herneming is van het eerste verhaal. De twee verhalen zijn echter compleet verschillend. In het eerste verhaal geschiedt de schepping door de 'Elohim' (meervoud), in het tweede scheppingsverhaal door Jahweh (enkelvoud). In het eerste verhaal verschijnt de mens als tweegeslachtelijk wezen ('mannelijk-vrouwelijk') doch in het tweede scheppingsverhaal verschijnt eerst Adam en wordt Eva daarna geschapen vanuit Adam. Heel merkwaardig is de beoordeling van de schepping door de goddelijke schepper. In het eerste scheppingsverhaal zeggen de Elohim bij elke scheppingsdag, *behalve bij de tweede dag* (Gen.1:6-8), dat het gemaakte 'goed' was. De zesde scheppingsdag, *waarop de mens verschijnt*, krijgt uiteindelijk zelfs de

¹¹ De inhoud van de scheppingsverhalen wordt bijna altijd beschouwd als 'onwetenschappelijk' en 'mythologisch'. Men dient zich echter te realiseren dat het natuurwetenschappelijke scheppingsverhaal, naarmate het dieper terugreikt in het verleden, de meest essentiële aspecten van de werkelijkheid buiten beschouwing laat. De natuurwetenschappen zijn niet in staat het ontstaan te verklaren of de wezensaard te vatten van leven, bewustzijn en zelfbewustzijn of van waarheidsbewustzijn en taal. Deze wetenschappen hebben integendeel al deze werkelijkheden nodig als uitgangspunt om überhaupt tot de formulering van een eigen scheppingsverhaal te kunnen komen. Het natuurwetenschappelijk scheppingsverhaal neemt als uitgangspunt niet de momenteel bestaande wereld, doch het gemathematiseerde fysische beeld dat de natuurwetenschap zich over deze wereld vormt en waarbinnen voornoemde niet-stoffelijke werkelijkheden a priori reeds zijn uitgebannen. Vanuit dit beeld wordt dan teruggerekend naar het verleden, in de veronderstelling dat de fysische wetten doorheen de tijd constant blijven en dat behalve deze wetten geen andere werkelijkheden de loop van de gebeurtenissen hebben beïnvloed. Astronomische waarnemingen worden gebruikt om het natuurwetenschappelijke scheppingsverhaal te leiden en te toetsen. Zo'n werkwijze kan vervormingen veroorzaken die men kan vergelijken met het vervormde beeld dat een vis krijgt van hetgeen zich boven het water afspeelt: voor de vis is slechts een deel van het wateroppervlak (het 'venster van Snell') doorzichtig, en wat het dier binnen dit doorzichtig gebied ziet stemt inzake richting en vorm niet overeen met de werkelijkheid boven het water. Het water waarin de vis onwetend zwemt en dat de breking, kleurverschuiving en beperking het geziene beeld veroorzaakt (<https://www.offthescaleangling.ie/the-science-bit/fish-vision/>) kan vergeleken worden met de werkelijkheden van leven, bewustzijn en zelfbewustzijn waarin de bedenker van het natuurwetenschappelijk scheppingsverhaal vertoeft. Scheppingsverhalen als diegene in Genesis 1 & 2 kunnen beschouwd worden als imaginaties die uitgaan van de huidige menselijke constitutie naar lichaam, ziel en geest waarvan, door 'beeldend terugschouwen', de vroegere constituties van de mens verschijnen als beelden die voortvloeien uit de huidige constitutie. Dit proces heeft logoskarakter. Het heeft echter geen betrekking op abstracte begrippen doch op niet-stoffelijke werkelijkheden die voor het 'denkend schouwen' verschijnen als archetypes of 'imaginaties'.

kwalificatie 'heel goed' (Gen.1:31). De tweede dag is de dag van *de scheiding* tussen de hemel boven en de wateren beneden. In het tweede scheppingsverhaal zegt Jahweh, na de schepping van Adam, dat de alleenheid van Adam 'niet goed' is (Gen.2:18). De tweede schepping heeft, banaal uitgedrukt, het karakter van een soort herstelling. Tussen de twee scheppingsverhalen moet zich een proces hebben afgespeeld dat in de tekst niet expliciet wordt beschreven om redenen die moeten samenhangen met de aard zelf van dat proces. De mens werd volgens het eerste scheppingsverhaal geschapen 'naar het beeld van God' hetgeen onmiddellijk wordt gespecificeerd als 'mannelijk-vrouwelijk' (Gen.1:27). Het mannelijk-vrouwelijk zijn is dus een centrale eigenschap die God (de Elohim) deelt met de mens. Het tweede scheppingsverhaal begint met de schepping door Jahweh van de aardse mannelijke lichamelijke waarin dan de 'levensadem' wordt ingeblazen (Gen.2:7). Deze 'levensadem' wordt dus niet geschapen maar 'ingeblazen' in de aardse lichamelijke. Een scheiding heeft zich blijkbaar voltrokken tussen de mannelijke en de vrouwelijke mens. De eerste wordt door Jahweh binnengeleid in de stof; de tweede blijft onvermeld. De vrouwelijke tegenpool van Adam daalt niet af in de stof. Een indrukwekkend kenmerk van het tweede scheppingsverhaal is dat Adam als eerste levend wezen de stof betreedt; planten en dieren komen pas later (Gen.2:5,19). Ook de 'tuin van Eden' ontstaat pas na de 'schepping' van Adam (Gen.2:8-9). Adam heeft als 'eerstgeborene' tot deze tuin een bijzondere verhouding: het is zijn taak om de tuin te bewerken en te beheren (Gen.2:15). De oorspronkelijke verschijningsvorm van het *aardse* leven is volgens Genesis dus de door de mens bewerkte en beheerde tuin¹².

De transitie van het eerste naar het tweede scheppingsverhaal is een transitie van de 'mannelijk-vrouwelijke mens' naar de 'mannelijke Adam'. Deze laatste heeft zich klaarblijkelijk afgescheiden van zijn vrouwelijke wederhelft die niet mee indaalt in de stof. Er heeft zich een scheiding tussen 'boven' en 'beneden' afgespeeld; de scheiding die op de tweede scheppingsdag verscheen en die goed noch kwaad werd genoemd (in tegenstelling tot de rest van de scheppingsfasen die allemaal 'goed' werden genoemd) is nu ook de scheiding tussen het mannelijke en het vrouwelijke in de mens geworden. Deze scheiding ging klaarblijkelijk gepaard met een verlies van bewustzijn en leven (pas na zijn incarnatie in het stoffelijke lichaam wordt Adam levend; Gen.2:7) hetgeen in Genesis op een negatieve wijze wordt uitgedrukt: de scheiding van de geslachten, die we in navolging van Jakob Böhme en anderen¹³ kunnen beschouwen als een eerste zondeval, wordt niet als gebeurtenis vermeld.

Volgens Genesis was de oorspronkelijke mannelijk-vrouwelijke mens geroepen om zich te vermenigvuldigen en de aarde te beheren. De constitutie van deze oermens was naar beeld en gelijkenis van God. Kenact en scheppingsact waren één. Wat werd gekend door de mens werd bemind door de mens

¹² In het eerste scheppingsverhaal worden de planten en dieren geschapen 'naar hun soort'. In dit eerste scheppingsverhaal is reeds sprake van eten (de mens krijgt zaaddragende gewassen en vruchten als voedsel toegewezen; de dieren krijgen groen gewas als voedsel; mineralen, dieren en mensen dienen dus niet als voedsel; Gen.1:29-30). De mens beheerst en bevolkt de aarde doch er is geen sprake van een 'tuin'.

¹³ Ernst Benz "**Adam. Der Mythos vom Urmenschen**" München: Otto-Wilhelm-Berth-Verlag (1955).

en wat aldus werd bemind nam deel aan het 'zijn': *esse est percipi*. De daad van zelfkennis van de mannelijk-vrouwelijke mens was tevens de daad van menselijke voortplanting. In deze daad was de mannelijkheid het equivalent van het subject en de vrouwelijkheid het equivalent van het object. De eerste zondeval, de 'val van Adam', moet een oneigenlijke kendaad zijn geweest waarin de mannelijke pool van de oermens zichzelf als van het vrouwelijke afgezonderd wezen ging 'zien'. Dit was een contradictorische daad omdat het oorspronkelijke scheppende kennen door de mens gebaseerd was op de eenheid mannelijk-vrouwelijk. De vrouwelijke pool van de mens bleef achter in wat door Rudolf Steiner "...**de grote moederlijke loggia van de mensheid**"¹⁴ werd genoemd. De mannelijke pool incarneerde in de elementen en nam bij deze beweging, doordat de mens het kennend-scheppend wezen was dat de schepping leidde, de rest van de schepping mee. De mens was dus de eerst-geborene van deze tweede schepping, die in het tweede hoofdstuk van Genesis wordt beschreven. In de wereld waarin de mens na de eerste zondeval terecht kwam heerste het principe van scheiding en individualisering. De mens kon hier dus opnieuw verschijnen, niet als een mannelijk-vrouwelijk wezen, doch als een gescheiden mannelijk wezen versus vrouwelijk wezen. Genesis beschrijft verder hoe het menselijk oerpaar vervolgens door de tweede zondeval gaat en belandt in de fysieke wereld zoals wij die thans kennen. Pas rond het begin van onze tijdrekening wordt deze vrouwelijke tegenpool, de niet door de zondeval gegane oorspronkelijke mens, geboren als de nathanische Maria. Ook hier vindt een afsnoering plaats van de mannelijke tegenpool, via de geboorte van de nathanische Jezus. Deze nathanische Maria en Jezus zijn als geïncarneerde mensenwezens geen 'egoïteiten' doch 'altruïteiten': ze beleven de anderen en het andere niet vanuit het vertrekpunt van het eigen 'ik' doch zij beleven primair de anderen en het andere en doorheen deze andere beleven ze pas hun eigen 'zelf' (figuren 3A en 3B).

De nathanische Jezus is de 'Mensenzoon' dwz. de 'zoon van de huidige mens' of de 'toekomstige mens'. Volgens de esoterisch-christelijke traditie is deze nathanische Jezus geboren op vrijdag 14 januari 1 AD (figuur 2). Naar alle waarschijnlijkheid is onze huidige jaartelling afgeleid van deze geboortedatum. De term 'nathanische Jezus' is ingevoerd door Rudolf Steiner die ook het onderscheid heeft bekend gemaakt tussen dit Jezuskind (waarvan het geboorteverhaal te vinden is in het Lukasevangelie) en de 'salomonische Jezus' (de nativiteit in het Matteüsevangelie). Deze laatste geboorte vond plaats op dinsdag 15 september 7 BC. Het tijdsinterval tussen beide geboortes is precies gelijk aan één derde van een metonische cyclus.

Zoals aangegeven in figuur 2 dient nog een derde 'geboorte' vermeld die overeenkomt met de derde nativiteit in het Nieuwe Testament (Openbaring 12:1-5). Deze gebeurtenis betreft geen fysieke menselijke geboorte doch de verbinding van de Logos, de 'Zoon van God', met de aardse mensheids-geschiedenis. Rudolf Steiner verbond met dit historisch keerpunt de datum van zondag 25 december 1 AD¹⁵. Deze derde nativiteit wordt in de christelijke kunst voorgesteld als de 'Apocalyptische Vrouw' met haar kind, vaak ver-

¹⁴ "...**die große Mutterloge der Menschheit**" (GA 114, p.88-89).

¹⁵ R.Steiner, GA 180, p.11,19,20 (Basel, 23 dec. 1917).

gezeld door twee andere engelachtige kinderen of acolieten (die overeenkomen met de salomonische en nathanische Jezus) en begeleid door esoterische verwijzingen naar de hemelconstellatie op de eerste kerstdag¹⁶. Op het feest van Pesach Sheni in het jaar 13 AD vond de transformatie plaats van de twaalfjarige Jezus die beschreven wordt in Lukas 2:41-52. De individualiteit (het 'Ik' samen met de verworven talenten, vaardigheden en herinneringen) van de salomonische Jezus transmigreert naar de nathanische Jezus. We weten niets over het lot van de lichamelijke van de salomonische Jezus die volgens Steiner korte tijd later stierf. **Figuur 3C** geeft een voorstelling van de constitutie van Jezus van Nazareth vanaf die tijd: de salomonische en nathanische individualiteiten deelden samen dezelfde lichamelijke als 'egoïteit' resp. 'altruïteit'.

De evangeliën delen ons in exoterische zin niets mee over het leven van Jezus van Nazareth na diens transformatie in de tempel van Jeruzalem en voor de doop in de Jordaan. Men kent tradities die wijzen op het maken van grote reizen (naar India¹⁷, naar Engeland¹⁸, naar Amerika¹⁹...) waarbij de geestelijke en wereldse vaardigheden van Jezus zich verder ontwikkelden. Het Johannesevangelie geeft via esoterische tekstconstructies aan dat Jezus van Nazareth daadwerkelijk 'koning' was. Hij was koning 'Eisu' van de Dobunni en als zodanig ook 'koning van Israel' (Jh.1:49). Het ging om een werelds koningschap van een totaal nieuw type, zoals door de koninklijke naam wordt aangegeven: Jezus van Nazareth fungeerde als koning voor de mens die hem uit eigen inzicht als 'koning' erkende. Dit wordt direct uitgedrukt in het onderhoud met Pilatus. Wanneer deze laatste zegt: **"Gij zijt koning Eisu!"**²⁰ antwoordt Jezus: **"Gij zegt dat de koning 'Ben Ik' is"** (Jh.18:37). Dit betekent dat het 'koningschap' van Jezus geen a priori opgelegde heerschappij is doch in het bestaan wordt geroepen doordat de individuele mens dit koningschap accepteert (en hierdoor toetreedt tot het 'koninkrijk Gods'). Omdat het Griekse 'Ei su' (ἐἷ σὺ) ook betekent 'zijt gij' is deze toetreding tot het 'koninkrijk Gods' tevens identiek met het 'tot koning kronen' van de evenmens én van zichzelf (Mt.25:40; Mk.12:31).

We zullen zien dat de 'tuin' het oerbeeld is van het 'koninkrijk Gods'. Maria Magdalena identificeert de Mensenzoon als de 'Tuinman' (Jh.20:15). Door de menswording van de Logos is deze oermenselijke 'Tuinman' verenigd en één met de 'Godeszoon' die de 'koning' is van het 'koninkrijk Gods'.

¹⁶ Zie bv. Rafael's 'Sixtijnse Madonna', de 'Vierge de Bersélius' van Mauch, het altaarstuk van Memling voor het Sint-Janshospitaal te Brugge, Rubens 'Onbevleete Ontvangen' (Prado) ...

¹⁷ https://www.academia.edu/24848431/The_case_of_the_missing_n_Christ_and_Thomas_in_India_John_4_44_

Zie bv. Elisabeth Clare Prophet **"The lost years of Jesus"** (1984).

¹⁸ https://www.academia.edu/33857672/King_Eisu_and_the_riddle_of_the_fig_tree_John_1_48_On_Jesus_presence_in_Cornwall_and_Somerset

¹⁹ Zie bv. L.Taylor Hansen **"He walked the Americas. The trail of the Prophet."** (2013).

²⁰ Pilatus identificeert Jezus onmiddellijk als 'koning der Joden' en hij houdt daarna consequent vast aan deze identificatie (Jh.18:39;19:14) die hij ook laat afficheren boven de gekruisigde (Jh.19:19-22). Dit suggereert sterk dat Pilatus een Romeinse volksingewijde was (dwz. een ingewijde van de vijfde graad). Pilatus is echter niet in staat om Christus te herkennen als de geïncarneerde Logos dwz. als het geïncarneerde 'wezen Waarheid' (Jh.18:38: 'Wat is waarheid?'; Jh.19:9 'Vanwaar is Eisu?'); hij is dus geen ingewijde van de zesde graad. Over deze inwijdingsgraden zie p.2 ff. in:

https://www.academia.edu/65073310/Commentaren_bij_het_evangelie_volgens_Johannes_IV_over_Maria_Magdalena

2. De ligging van Gethsemane (de 'Hof van Olijven').

'Gethsemane' (Γεθσημανή) is de naam van de 'Hof van Olijven', vermeld in Matteüs en Markus (Mt.26:36; Mk.14:32). Het woord is afgeleid van het Hebreeuws en betekent 'oliepers' (gath/תג: pers; shemen/שמן: olie). De wortel 'shaman' (שמן) verwijst zowel naar 'olijfolie' als naar het getal 8. Het werkwoord 'shaman' verwijst over het algemeen naar de ontwikkeling van een overschot, een excès of overvloed. Het woord 'shaman' kan ook verwijzen naar de overvloed van een land (waarvoor olijfolie het symbool is). Er bestaat een merkwaardige complementariteit tussen de Hebreeuwse wortel 'shaman' ('olijfolie'/'overvloed', of '8') en de Hebreeuwse wortel 'shiba' (שב) die '7' betekent doch als werkwoord tevens verwijst naar 'verzadigd zijn', 'genoeg hebben'²¹. De transitie van 7 naar 8 komt dus tegelijk overeen met de overgang van 'afronding'/'verzadiging'/'volbrenging' naar 'overvloedigheid'. We weten dat de Joodse week zeven dagen omvat en dat de zevende dag, de sabbath, inderdaad het karakter heeft van 'afronding' of 'completie' (cfr. het scheppingsverhaal in Genesis 1). De achtste dag, tevens de dag van Christus' Verrijzenis, verschijnt in dit merkwaardige Hebreeuwse taalbeeld dan als een dag van 'overvloed' (Jh.10:10). In deze zin lijkt de naam 'Gethsemane', die in eerste instantie met het lijdensverhaal van Christus wordt geassocieerd, naar de Verrijzenis te verwijzen. De voorafgaande 'zevende dag' ('Stille Zaterdag') is de dag van de 'volbrenging' (cfr. Jh.19:30: **"Het is volbracht"**).

Mattheüs en Markus noemen Gethsemane een besloten perceel ('chōrion'; 'χωρίον': 'omheind perceel'). Lukas spreekt van een 'topos' (een 'plaats').

In het Johannesevangelie wordt de naam 'Gethsemane' niet gebruikt; de betrokken plek wordt een 'tuin' ('kèpos'; 'κῆπος') genoemd (Jh.18:1,26). Ditzelfde woord 'kèpos' wordt ook gebruikt om de plaats aan te duiden waar het graf lag waarin Jozef van Arimathea en Nicodemus het lichaam van Christus plaatsten (Jh.19:41,41). Elders in het Nieuwe Testament komt het woord 'kèpos' slechts éénmaal voor, namelijk waar in Lk.13:19 de gelijkenis van het mosterdzaadje wordt gegeven:

13:18 Waarop lijkt het koninkrijk Gods, waarmee zal Ik het vergelijken? 19 Het lijkt op een mosterdzaadje, dat een mens plant in zijn **tuin en dat groeide en tot een boom werd; en de vogels van de hemel verbleven tussen zijn takken**²².

Christus verschijnt aan Maria Magdalena, na haar eerste 'omkering', als de 'tuinman' (Jh.20:15 κηπουρός/ kèpouros).

Volgens de Synoptici lag Gethsemane op de Olijfberg. In het vierde evangelie werd gepreciseerd dat Jezus en zijn leerlingen 'de winterbeek van de Kedron'²³ overstaken om de plek te bereiken.

²¹ <https://www.abarim-publications.com/Dictionary/si/si-m-nfin.html>

²² Lk.13:18 Ἔλεγεν οὖν, Τίτι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίτι ὁμοιώσω αὐτήν; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς **κῆπον** ἑαυτοῦ, καὶ ἡῤῃσεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

De locatie van Gethsemane is niet exact bekend. Verschillende kerken beschikken over percelen gelegen dichtbij de Kedron die voorzien zijn van oude Olijfbomen en met Gethsemane in verband worden gebracht. De drie synoptische evangeliën stellen ondubbelzinnig dat de Hof van Olijven gelegen is op 'de Olijfberg':

Mt.26:30 Nadat zij een hymne hadden gezongen gingen zij naar **de Olijfberg** (...) 26:36 Toen Jezus met hen **een perceel** bereikte dat **Gethsemane** werd genoemd zei Hij tot zijn leerlingen: 'Blijft hier zitten terwijl Ik daarginder ga bidden'.

Mt.26:30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν (...) 26:36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς, Καθίσατε αὐτοῦ ἕως [οὔ] ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι.

Mk.14:26 Nadat zij een hymne hadden gezongen gingen zij naar **de Olijfberg** (...) 14:32 En zij bereikten **een perceel** met de naam **Gethesane** en Hij zei tot de leerlingen: 'Zit hier terwijl Ik bid'.

Mk.14:26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν (...) 14:32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι.

Lk.22:39 En Hij ging naar buiten en begaf zich **volgens de gewoonte** naar **de Olijfberg**; en de leerlingen volgden Hem. 40 Aangekomen op **de plaats** zei Hij hen: 'Bidt opdat gij niet ingaat op de bekoring'.

Lk.22:39 Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν: ἡκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. 40 γινόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.

Jh.18:1 18:1 Nadat Hij aldus had gesproken, ging Jezus met zijn leerlingen naar buiten, naar de overkant van de winterbeek van de Kedron. Daar was **een tuin** die Hij met zijn leerlingen binnenging. 18:2 Maar ook Judas de verrader, kende deze **plaats, omdat Jezus er dikwijls met zijn leerlingen was samengekomen**.

Jh.18:1 Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρὼν ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 18:2 ἦδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Deze beschrijvingen suggereren dat de Hof van Olijven gelegen moet zijn dichtbij de top van de Olijfberg. Indien een tocht verloopt van een beginpunt dat niet als 'berg' wordt aangeduid en eindigt op een plaats die wel 'berg' wordt genoemd, kan men vermoeden dat het eindpunt van die tocht hoger ligt dan het startpunt. Dit maakt eerder onwaarschijnlijk dat Gethsemane dichtbij de Kedron zou liggen, aan de voet van de Olijfberg en lager dan de stad Jeruzalem. We beschikken inderdaad over een direct bewijs dat met name Lukas met de uitdrukking 'de Olijfberg' het topgebied bedoelt van de 'Olijfberg' (zie figuren 4 en 5). In Handelingen 11:12 lezen we inderdaad:

²³ Bijna altijd wordt aangenomen dat de uitdrukking 'winterbeek' betrekking heeft op de Kedron, de beek (eigenlijk een wadi) die ruwweg van noord naar zuid loopt tussen de Tempelberg en de Olijfberg en waardoor in het drogere jaargetij geen water loopt. In de Griekse tekst (Jh.18:1) staat echter "...aan de overkant van de winterbeek van de Kedron" ('πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρὼν') hetgeen ook een verwijzing zou kunnen zijn naar een kleine nevenloop van de Olijfberg naar de Kedron.

Hand. 1:12 Dan keerden zij terug naar Jeruzalem vanaf **de zogenaamde Olijfberg**, die gelegen is op een Sabbathsafstand van Jeruzalem.

Hand.1:12 Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ **ὄρους τοῦ καλουμένου Ἑλαιῶνος**, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν.

De Griekse uitdrukking voor de 'Olijfberg' ("Ὄρος τῶν Ἑλαιῶν") in Hand.1:12 is dezelfde die we ook aantreffen in de synoptische evangelies (Mt.26:30; Mk.14:26; Lk.22:39). We kunnen veilig aannemen dat Lukas de term 'Olijfberg' in Lk.22:39 en Hand.1:12 gebruikt in dezelfde betekenis. In Hand.1:12 preciseert de schrijver dat deze 'Olijfberg' ligt op 'Sabbathsafstand' van Jeruzalem. Deze afstand, die de Jood mocht afleggen tijdens de sabbath, was afgeleid uit oud-testamentische passages (zie bv. Num.35:5) en bedraagt 2000 el of ongeveer 1 km. Deze 2000 el is de afstand van het tempeldomein tot het hoogste gebied rond de top van de Olijfberg (**figuren 4 en 5**). Lukas bedoelt dus met de uitdrukking 'Olijfberg' een klein gebied rondom de top van de betrokken berg. Het zou onzinnig zijn om een afstand op te geven van Jeruzalem tot het totale gebied van deze heuvel, die zich in alle richtingen uitstrekt over meer dan 1 km en waarvan de voet zich bevindt vlak onder de tempel (bij de Kedron). De ondubbelzinnige conclusie luidt dat Gethsemane een tuin was gelegen bij de top van de Olijfberg.

Bovendien weten we dat Jezus daar regelmatig samenkwam met zijn leerlingen (**zie hierboven**). Wat op die bijeenkomsten in de tuin gebeurde wordt door de evangelies uitdrukkelijk níet vermeld terwijl het regelmatig doorgaan van die bijeenkomsten uitdrukkelijk wél wordt vermeld. De evangelies roepen dus het beeld op van een '*tuin met een geheim*'. Het ging tegelijk ook om een '*geheime tuin*' in de zin dat deze plaats van bijeenkomst enkel gekend was door Jezus en zijn leerlingen. Bij verblijf in Jeruzalem bracht Jezus de nacht door op de Olijfberg (Jh.8:1-2), dus zeer waarschijnlijk in deze zelfde tuin. Judas echter kon deze plaats 'verraden' doordat hij tot de leerlingenkring behoorde (Jh.18:2).

Het vierde evangelie geeft ons niettemin een aanwijzing betreffende de natuur van het '*geheim van de tuin*'. Een veelbesproken passage in het Johannes-evangelie luidt: "**Staat op, laten we hier vandaan gaan**" (Jh.14:31). Christus spreekt deze woorden in het midden van het zeer lange onderhoud met zijn leerlingen dat doorloopt tot en met het zeventiende hoofdstuk. De woorden worden niet direct gevolgd door enige verplaatsing in fysieke zin. In de plaats daarvan betreedt Jezus samen met zijn leerlingen een *imaginatie*. Zij treden binnen in een gezamenlijke schouwing van de wijngaard waarvan de Vader de wijngaardier is (Jh.15:1-11). Deze 'wijngaard' is een toekomstbeeld van het 'koninkrijk Gods'. Het vers Jh.14:31 is echter meerduidig en verwijst in fysieke zin ook naar de latere verplaatsing van Jezus en zijn leerlingen naar Gethsemane (Jh.18:1). De tuin van Gethsemane is in fysieke zin de plaats waar Jezus met de leerlingen naartoe gaat; maar tevens gaat Jezus in imaginatieve zin met zijn leerlingen naar de geschouwde 'wijngaard', naar het 'koninkrijk Gods'. Dit wijst erop dat 'Gethsemane' de plaats was van een nieuw soort inwijding. De geheime tuin van Gethsemane was een kiem, een eerste locatie voor de 'nieuwe Mysteryën', gelegen ten oosten van de Tempelberg, die de plek was van de 'oude Mysteryën'.

In overeenstemming daarmee kan de aanhouding van Christus in de olijfhof, althans met betrekking tot zijn leerlingen, beschouwd worden als een soort inwijding. Christus vroeg hen om een drempel te overschrijden en daarbij wakker te blijven. Met betrekking tot Christus zelf was zijn eigen aanhouding geen gebeurtenis die Hem overviel doch een eigen vrije schepping. De tocht 's nachts en in de duisternis naar de top van de Olijfberg was niet vanzelfsprekend. Volgens de evangelies wist Christus wat ging komen. Hij schiep de gebeurtenis van zijn aanhouding en regelde zelfs het aantal mee te nemen zwaarden (Lk.22:35-38).

3. Het Miphqad altaar en de ligging van Golgotha.

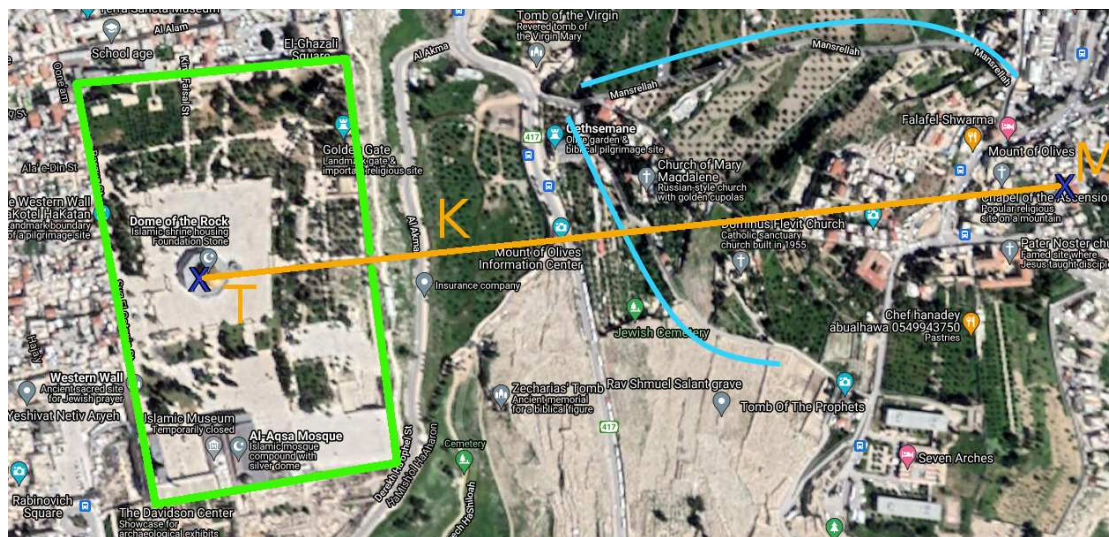
De tempel van Jeruzalem is verdwenen. Op de plaats van dat heiligdom verrijst nu de islamitische 'Rotskoepel'. Dank zij het werk van Erwin Reidinger²⁴ zijn we gerechtigd om aan te nemen dat deze rotskoepel wel degelijk staat op de plek waar zich ooit het Joodse 'Heilige der Heiligen' verhief²⁵. Reidinger vond dat de bewerkte rots onder de Rotskoepel toelaat om het 'Heilige der Heiligen' te lokaliseren en de symmetrieas ervan te bepalen. Het azimut van deze as is 83.82° en is gericht naar de top van de Olijfberg. Op grond van diverse overwegingen (die we hier niet bespreken) leidt Reidinger af dat de as wijst naar de zonsopgang op Pesach 957 v.Chr. (18 april 957 v.Chr.)²⁶. Zoals getoond in **figuur 4** valt deze symmetrieas samen met de middelloodlijn van de oostelijke muur van het tempeldomein. Het huidige tempeldomein is een door Herodes verwezenlijkte verruiming van het oorspronkelijke tempelterrein dat een afmeting had van 500 el x 500 el. De noordoostelijke hoek van dit kleinere gebied werd door Reidinger geïdentificeerd als een discontinuïteit op de oostelijke muur van het ruimere Herodiaanse complex.

Uit Talmudische geschriften is bekend dat ten oosten van de tempel van Jeruzalem, op een afstand van tweeduizend el (de 'sabbatsafstand' vermeld in Hand.1:12), zich het zogenaamde Miphqad-altaar bevond. Hier werd bij zeldzame ogelegenheden de 'rode vaars' geofferd (cfr. Num. 19:1-10). Het ging om een brandoffer; de asse van het geofferde dier werd gebruikt in zuiveringsrituelen. Indien Reidingers identificatie van de datum voor het begin van de tempelbouw juist is stond de zon op de betrokken dag in Taurus, en meer bepaald in conjunctie met de Pleiaden (**figuur 8**), op de plaats waar ritueel het dier wordt geslacht (cfr. de Mithras-iconografie; de Pleiaden staan vaak afgebeeld op de schoudermantel van Mithras; **figuur 9**). Dit suggereert dat in het ontwerp van de salomonische tempel de relatie tot het Miphqad-altaar vanaf het begin was voorzien. Het valt op dat de omtrek van het oorspronkelijke tempelterrein 2000 el was (**figuur 6**, rood) dwz. de 'sabbatsafstand' die de tempel scheidt van de top van de Olijfberg met het Miphqad-altaar.

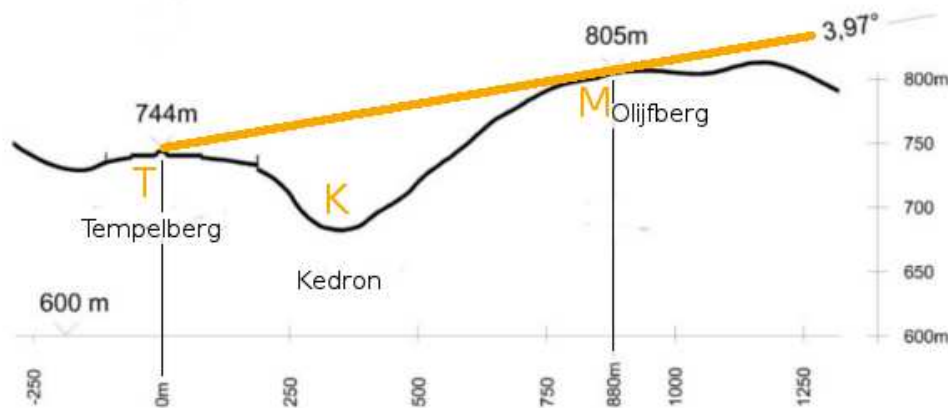
²⁴ Erwin Reidinger "Tempel Salomos – Felsendom – Templum Domini" Blätter Abrahams, Heft 9 (2010).

²⁵ "Der Heilige Felsen ist im Wesentlichen rechteckig bearbeitet, was an den teilweise geraden Fluchten der Süd- West- und Nordseite zu erkennen ist. (...) Mit diesem rechteckig bearbeiteten Teil des Heiligen Felsen lässt sich der Grundriss des Allerheiligsten (Innenraum 20x20 Ellen/ 10.40x10.40m) in Beziehung setzen" (p.16).

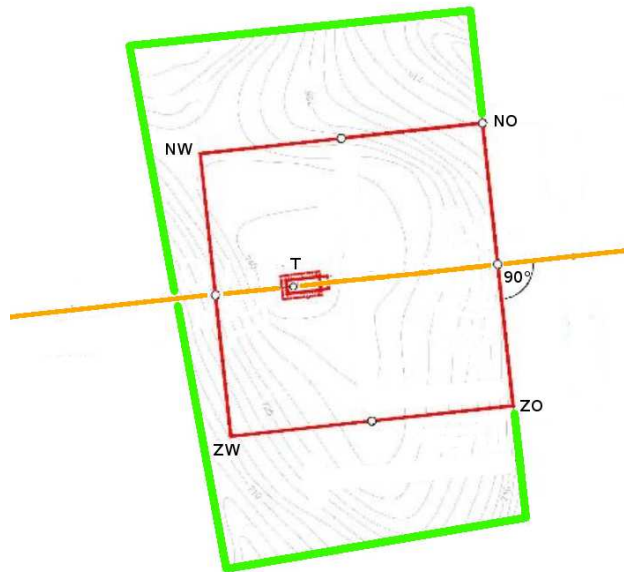
²⁶ Zie ook: https://www.academia.edu/44419844/The_esoteric_content_of_the_Judgment_of_Solomon_Rubens_ca_1617

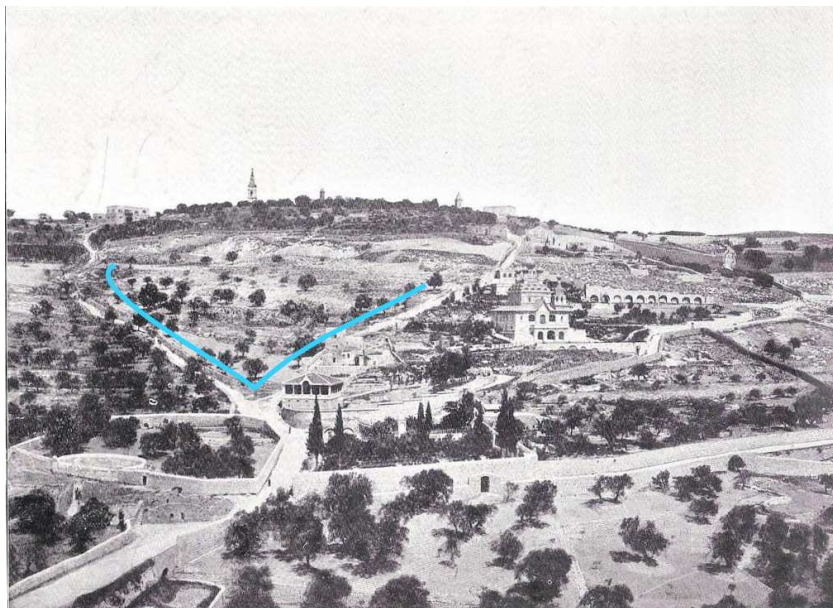
Figuur 4: Rechte in vogelvlucht van de Tempelberg (T; Rotskoepel) naar de Olijfberg (M; benaderde locatie van het Miphqad-altaar). Tussen beide loopt de vallei van de Kedron (K). Het lijnstuk (oranje; vergelijk met figuur 5) komt overeen met een lengte van 1 km; azimut: 84°. De lijn loopt ondermeer over de 'Kapel van de Hemelvaart' (930 m). Zowel de Rotskoepel als deze kapel zijn islamitische gebouwen, met een koepel boven een achthoekige voet, die beiden een 'hemelvaart' gedenken. Omtrek van het Herodiaanse tempeldomein in het groen (vergelijk met figuur 6). De blauwe lijnen geven de ligging aan van de noordelijke weg (die leidt naar de top van de heuvel die in de evangeliën kortweg 'de Olijfberg' wordt genoemd) en de zuidelijke weg die leidt naar Bethfage en Bethanië. Beide wegen komen samen in de Kedronvallei die de Tempelberg scheidt van de Olijfberg (vergelijk met figuur 7).

Figuur 5: Profiel van Tempelberg, Kedronvallei en Olijfberg (T, K, M cfr. oranje lijn in figuur 3; verticale schaal verdubbeld tov. horizontale schaal). De zichtlijn van Tempelberg naar Olijfberg maakt een hoek van ongeveer 4° met de horizontale (aangepast naar Erwin Reidinger; cfr. <http://erwin-reidinger.heimat.eu/>). De afstand in vogelvlucht van de tempel tot de top van de Olijfberg is ongeveer 1 km, of ongeveer 880 m indien we ons beperken tot het deel van de top van waaraf de voorhang van de tempel kan worden gezien.

Figuur 6: Geometrie van het tempeldomein in Jeruzalem volgens Reidinger²⁷. Groen: de omtrek van het huidige tempeldomein dat stamt uit de tijd van Herodes (vergelijk met **figuur 4**). De tempel (T) bevond zich op de plaats van de huidige Rotskoepel. Het oorspronkelijke salomonische tempeldomein (rood) vormde een vierkant met een zijde van 500 el (1 el = 52 cm). De symmetrieas van de tempel (oranje; azimuth 83,82°, gericht op de top van de Olijfberg; cfr. **figuren 4 en 5**) is tevens de middelloodlijn van de oostelijke zijde van zowel het salomonische domein als de herodiaanse uitbreiding. Op de noordoosthoek van het salomonische domein (NO) is volgens Reidinger de aansluiting met de herodiaanse uitbreiding nog goed herkenbaar.

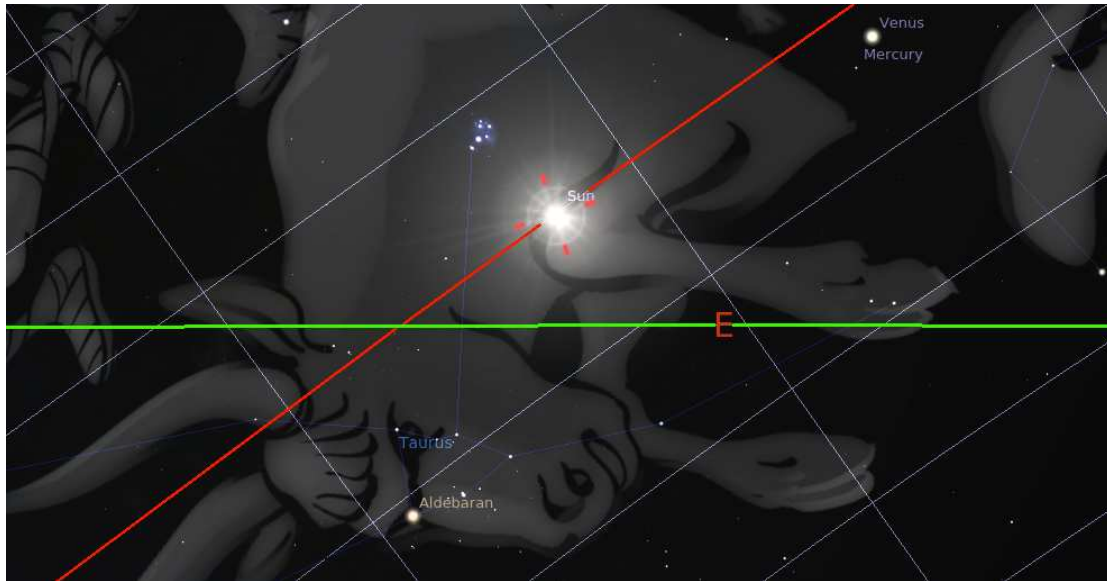
Figuur 7: 19de eeuwse foto van de Olijfberg, gezien vanaf een punt bij het noordoosten van het tempeldomein. De blauwe lijnen volgen de noordelijke weg (links; naar de top van de Olijfberg) resp. de zuidelijke weg (rechts; naar Bethphage en Bethanië); vergelijk met de blauwe lijnen in **figuur 4**. De 64m hoge toren van het Russisch-orthodoxe klooster dichtbij de top dateert uit 1870.

²⁷ Voor meer details zie bv.:

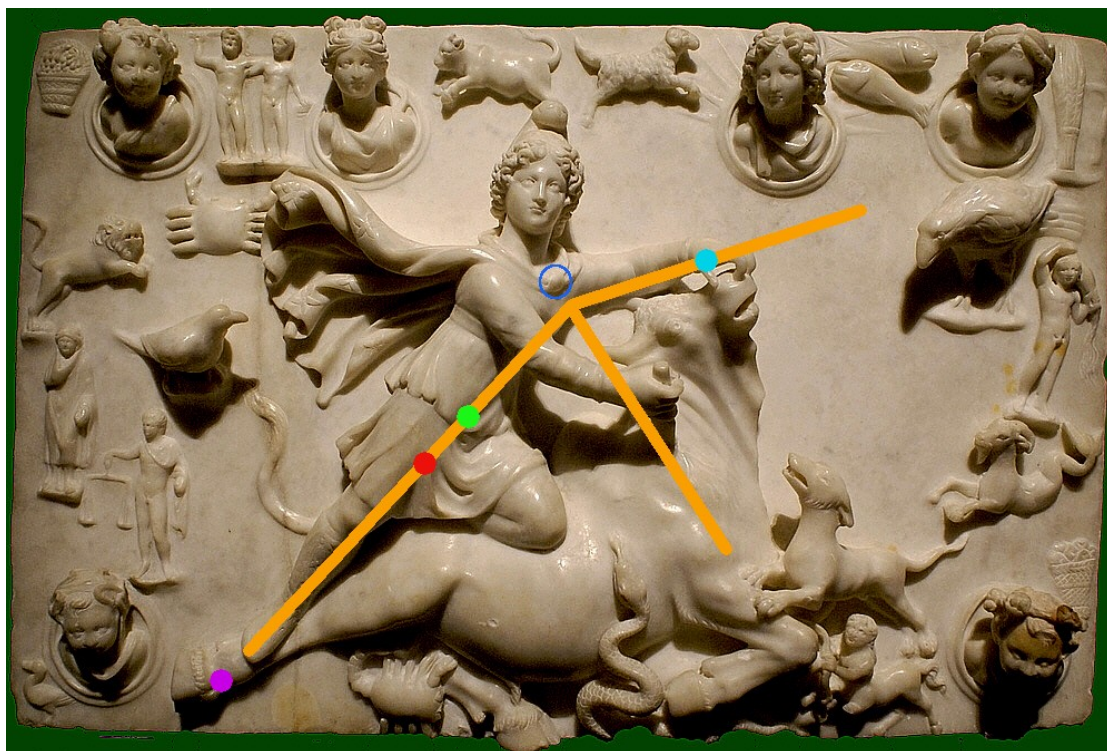
http://erwin-reidinger.heimat.eu/HP_Bilder/3Jerusalem.pdf

Voor een visuele indruk van de situatie op het terrein zie bv.:

http://erwin-reidinger.heimat.eu/HP_Bilder/Jerusalem_Vortrag_Englisch_2010.ppsx

Figuur 8: Positie van de zon op het tijdstip waarop volgens Reidinger de tempel van Jeruzalem werd georiënteerd (18 april 957 v.Chr.; groen: horizon; rood: ecliptica; E: oosten; *Stellarium*). De zon staat op de 'keel' van Taurus, bij de Pleiaden.

Figuur 9: Voorstelling van tauroctonie (Louvre; afkomstig uit Sidon, Libanon). Mithras offert de stier. De stier en de andere dieren verwijzen naar sterrenbeelden. Op de schoudermantel van Mithras is het zevengesternte afgebeeld. De lichaamshouding van Mithras verwijst naar de planetenstand ten tijde van de tauroctonie (1 April 31; **Saturnus**, **Mars**, **Venus**, **Jupiter**). De Mithrascultus kan begrepen worden als de reactie van de Romeinse Mysteriën op de incarnatie van de Logos. Mithras is de individualiteit van Zarathustra die de eigen lichamelijkeheid (voorgesteld door de stier) offert aan Christus. Daarom is ook de eigen keel gemerkt, door de gesp (open cirkel) van de schoudermantel waarop de Pleiaden staan afgebeeld.

https://www.academia.edu/36300791/The_Taurus_Portal

Tegelijk was het Miphqad-altaar ook de plaats waar de overblijfselen van de jaarlijkse zonde-offerdieren werden verbrand. Dit ritueel, dat plaatsvond in het najaar op het feest van Jom Kippoer ('Verzoeningsdag'), wordt beschreven in Leviticus 16:1-34. Volgens deze passage diende Aaron twee zonde-offers te brengen: het offer van een stierkalf voor de zonden van hemzelf en zijn familie (Lev.16:6) en het offer van twee geitenbokjes voor de zonden van het volk. Over deze twee bokken werd het lot geworpen: één bok werd gewijd aan God en één aan 'Azazel'. Deze laatste bok was de 'zondebok'. Dit dier werd door Aaron door overlezing beladen met de zonden van Israël (Lev.16:21) en vervolgens de woestijn ingestuurd, ten oosten van de Olijfberg. De andere bok werd geofferd. Het bloed van de geslachte stier en van de geslachte bok werd gebruikt voor een ritueel in de tempel. In vers Lev.16:27 wordt bepaald dat het geslachte stierkalf en het geslachte bokje 'buiten het kamp' moeten worden verbrand. De plaats van deze verbranding is dezelfde plaats waar ook de uitzonderlijke brandoffers van de rode vaars gebeurden: het Miphqad-altaar bij de top van de Olijfberg²⁸.

De dierenoffers in de tempel werden in het vroege Christendom vaak geduid als een voorafschaduw van de incarnatie en dood van Christus. De offers lijken een soort beeldkarakter te hebben (met bv. offerdieren als lam, rund en geit als verwijzingen naar Aries, Taurus en Capricornus). Het sporadisch voltrokken offer van een 'rode' jonge koe, en het jaarlijkse Jom Kipoer-offer van een jonge stier, kunnen gezien worden als twee complementaire (manne-lijk-vrouwelijk; cfr. Gen.1:27) aspecten van éénzelfde beeld. Taurus is een aardeteken en het Hebreeuwse woord voor 'rood' verwijst naar 'Adam' ('rode koe' = 'parah adumah' = 'פרה אדמה'). De slachting en verbranding op het Miphqad-altaar van de 'rode vaars' lijkt een rebusachtige aankondiging te zijn van de incarnatie en de dood van de 'nieuwe Adam' tzt. Christus. Het Miphqad-altaar, als het altaar waar de zonde-offers werden verbrand, wordt in het Nieuwe Testament inderdaad vermeld in direct verband met de kruisdood van Jezus Christus:

Heb.13:10-14: 10 **We hebben een altaar vanwaar diegenen die in het tabernakel dienen geen recht hebben om te eten.** 11 **Want de lichamen van de dieren, waarvan in de heilige plaatsen het bloed door de hogepriester wordt vergoten terwille van de zonden, worden verbrand buiten het kamp.** 12 **Dus leed Jezus eveneens buiten de poort, zodat Hij het volk heiligt door zijn eigen bloed.** 13 **Laat ons dus naar Hem gaan, buiten het kamp, en zijn ontering delen.** 14 **Want we hebben geen blijvende stad, maar we zoeken naar [de stad] die komt**²⁹.

²⁸ Dit wordt betoogd in Yoma 68a. Zie Ernest L. Martin "Secrets of Golgotha" (1996, p.22); cfr. <https://halakhah.com/pdf/moed/Yoma.pdf> (p.197).

²⁹ 10 ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. 11 Ὡν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται **ἔξω τῆς παρεμβολῆς**. 12 Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, **ἔξω τῆς πύλης** ἔπαθεν. 13 Τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες: 14 οὐ γὰρ ἔχομεν ὥδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.

De schrijver van de brief aan de Hebreeënen verwijst hier ondubbelzinnig naar het Miphqad-altaar, dat 'buiten het kamp' lag en waar behalve de rode vaars³⁰ ook de jaarlijkse zonde-offers (het stierkalf en het aan God toegewijde bokje) werden verbrand. Tegelijk wordt de vergelijking gemaakt met Christus, die eveneens stierf 'buiten de poort' en 'buiten het kamp' en eveneens als zonde-offer. In de verzen 13 en 14 wordt dan opgeroepen om Christus te volgen 'buiten het kamp', op zoek naar 'de stad die komt' (dwz. het 'koninkrijk Gods' of het 'koninkrijk der Hemelen' vermeld in de evangelies).

De natuurlijke interpretatie van Heb.13:10-14 luidt dat Christus gekruisigd werd in de onmiddellijke nabijheid van het Miphqad-altaar, op de hoogten van de Olijfberg en met zicht op de tempel van Jeruzalem en de voorhang van die tempel. Volgens de Joodse geschriften bestond inderdaad een directe zichtlijn vanaf het Miphqad-altaar op de ingang van de tempel, doorheen een poort die voor de tempel stond. Dit leidt tot de conclusie dat het Miphqad-altaar gelegen was vlakbij de top van de Olijfberg en dus zeer dicht bij het oostelijk uiteinde van het oranje lijnstuk in **figuur 4** (dat overeenkomt met de vermelde zichtlijn). Anderzijds blijkt uit de evangelies ook duidelijk dat vanaf de plaats van de kruisiging de voorhang van de tempel kon worden gezien: diegenen die bij het kruis stonden (zoals de honderdman vermeld in Mk.15:38-39) zagen de voorhang openscheuren:

Mk.15:38 En de voorhang van de tempel scheurde in twee van boven tot onder. 39 En de honderdman die tegenover hem stond en zag dat Hij onder deze omstandigheden de geest gaf sprak: “Waarlijk, deze man was de Zoon van God”.

38 Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω. 39 Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν εἶπεν, Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ ἦν.

Het bijwoord 'οὕτως' ('aldus', 'op deze wijze', 'onder deze omstandigheden') verwijst, binnen de context van Mk.15:33-39, naar het geheel van alle vermelde omstandigheden, waarvan de scheuring van de voorhang de laatst genoemde is. Al deze omstandigheden werden volgens de tekst door de

³⁰ Jh.19:29 (“**Een kruik vol zure wijn was daar gezet. Een spons vol zure wijn op hysop geplaatst brachten ze naar zijn mond**”) heeft veel vragen opgeroepen. Enerzijds wijst deze passage op doelbewuste voorbereiding, aangezien men niet kan verwachten dat de kruik met zure wijn, de hysop en de spons toevallig voorhanden waren. Anderzijds zijn de plantensoorten die met de term 'hysop' overeenkomen niet geschikt als instrument voor het in de hoogte aanreiken van een spons. Een verband kan echter gelegd worden (F.G. Beethan & P.A.Beethan “**A note on Jo 19:29**” Journal of Theological Studies 44(1), p.163-169; 1993) met het Mishnah-traktaat 'Parah' dat specifiek het offer behandelt van de rode koe. Het twaalfde en laatste hoofdstuk opent met de zin: “**Hysop die te kort is kan langer worden gemaakt met draad en stok** (=‘spintolriet’)” (zie: https://www.sefaria.org/Mishnah_Parah). De spons met zure wijn kan begrepen worden als invulling voor de 'scharlakenrode stof' vermeld in Num.19:6 en in Parah 3:11; de stok en hysop komen overeen met het cederhout en hysop vermeld in deze passages (bv. cederhouten spintollen worden ook vandaag nog gemaakt). De Mishnah dateert uit de derde eeuw doch de auteur van het Johannesevangelie moet de inhoud van de daar vermelde tradities en gebruiken hebben gekend. Jh.19:29 suggereert sterk dat bij de kruisdood van Christus mensen aanwezig waren die deze dood begrepen als metamorfose en eindpunt van de Joodse purificatie- en zondeoffers en in functie daarvan handelden, blijkbaar met medeweten van Christus zelf. Dit impliciete verband met genoemde offers is tegelijk ook een impliciete verwijzing naar het Miphqad-altaar.

honderdman gezien. Omdat de voorzijde van de tempel naar het oosten was gericht én kon worden gezien, moet de kruisdood van Jezus Christus hebben plaatsgevonden vlakbij de top van de Olijfberg, in de directe nabijheid van het Miphqad-altaar.

We hebben echter gezien dat Gethsemane, de 'geheime tuin' waar Christus 's nachts verbleef en waar Hij zijn leerlingen onderrichtte, eveneens op de top van de Olijfberg lag. Christus stierf dus in de nabijheid van deze tuin.

4. De drie kruisen.

De evangeliën vermelden dat samen met Christus twee misdadigers werden gekruisigd. De synoptische evangeliën vermelden dat één van beiden in Christus de Verlosser erkende terwijl de andere Christus afwees.

Blijkens Heb.13:10-14 werd Christus terechtgesteld vlakbij het Miphqad-altaar. Zoals vermeld vonden op Jom Kipoer (Vergevingsdag) in de tempel van Jeruzalem zogenaamde zondeoffers plaats waarbij een stierkalf en twee bokjes werden geslacht. Het kalf en één van de bokjes werd geslacht en het andere bokje werd beladen met de zonden van Israël en de woestijn ingestuurd als 'zondebok'. De resten van de twee geslachte dieren werden verbrand op het Miphqad-altaar.

Een opvallend isomorfisme verbindt het beeld van de stier en de twee bokken (één aan God toegewijde bok en één zondebok) met het beeld van de gekruisigde Christus en de twee gekruisigde misdadigers (één die zich tot Christus bekeert en één die Christus afwijst). Het leven van Jezus Christus was gehuld in een 'glorie' (Jh.1:14;2:11) van synchroniteiten en emblematische verbanden. Elke gebeurtenis uit Christus' leven weerspiegelde, als een element binnenin een ononderbroken stroom van symbolische structuren en archetypische beelden, wat de geestelijke natuur was van die bepaalde gebeurtenis³¹. Dit gold ook voor de kruisdood.

De dierenoffers op Jom Kipoer vormen een beeld dat betrekking heeft op de menselijke zonde. Het stieroffer op Jom Kipoer heeft betrekking op de zonden van de hogepriester en zijn familie terwijl het offer van de twee bokken betrekking heeft op de zonden van het volk. De dieren zijn blijkbaar beeld voor de zonden. Het beeld van de verbranding is hetzelfde beeld dat we ook kennen uit religieuze tradities. De zonden worden 'verbrand' en getransformeerd in karma dat kan gezien worden als de 'asse' van onze verleden daden. Het ritueel beeldt uit dat men onderscheid moet maken tussen twee soorten 'zonden van Israël'. Voor één deel, dat overeenkomt met het geofferde bokje, wordt aan God verzoening gevraagd. Voor een tweede deel van de zonden gebeurt dit niet: de zondebok draagt die zonden zonder meer binnen in de

³¹ Rudolf Steiner karakteriseerde dit aspect van Christus' leven als de "...voortdurende verwerkelijking van de horoscoop; op elk moment gebeurde wat anders alleen bij de geboorte van de mens geschiedt" ("Immer stand der Christus unter dem Einfluß des ganzen Kosmos, er machte keinen Schritt, ohne daß die kosmischen Kräfte in ihn hereinwirkten. Was hier bei dem Jesus von Nazareth sich abspielte, war ein fortwährendes Verwirklichen des Horoskopes; denn in jedem Moment geschah das, was sonst nur bei der Geburt des Menschen geschieht"; R.Steiner GA 15, p.76; 1911).

wereld en sterft in de woestijn beladen met zonde. Het beeld van Golgotha verschijnt als een transformatie van het beeld gevormd door de Joodse dierenoffers op Jom Kipoer. De hogepriester die het stierkalf offert komt overeen met Jezus, die zichzelf offert³². De twee bokjes komen overeen met de twee mensen die samen met Christus werden gekruisigd.

Rudolf Steiner heeft, precies in verband met de dood van Jezus Christus, een essentiële opmerking gemaakt over de verhouding tussen de 'vergeving van de zonden' en het karma:

“Wij geloven aan het karma: een schuld die een mens in een gegeven incarnatie op zich laadt zal hij meenemen en vereffen in een later leven. Hier verschijnt een moeilijkheid. De antroposoof vraagt zich wellicht af: in welke zin is dit denkbeeld verenigbaar met het als christelijk beschouwde begrip van vergeving van de zonden door Christus? Het begrip van deze zondenvergeving is zeker een aspect van het ware Christendom. Men hoeft enkel te denken aan Christus aan het kruis, tussen de twee misdadigers. Diegene aan de linkerzijde spot met Christus: ‘Wanneer *gij* God wil zijn, help dan uzelf en ons!’ (Lukas 23: 39). De misdadiger aan de rechterzijde zegt daarop dat de andere niet zo hoort te spreken, dat ze beide door hun daden een lot als de kruisdood hadden verdiend, maar dat deze andere onschuldig is en toch hetzelfde doormaakt. En dan zegt deze misdadiger aan de rechterzijde ook nog: ‘Wanneer *Gij* in uw *rijk* bent, gedenk mij’. En Christus antwoordt: ‘Waarlijk, ik zeg u, vandaag nog zult *gij* bij mij in het *paradijs* zijn’ (Lukas 23: 42-43)³³. Dit staat onloochenbaar in het evangelie; en deze woorden zijn van groot belang. De antroposoof staat nu voor de moeilijke vraag: hoe kan de misdadiger aan Christus’ rechterzijde zijn karma moeten verwerken indien tegelijk Christus hem vergeeft (...)”?³⁴

³² Deze overeenkomst wordt gesuggereerd in het ‘Epistel van Barnabas’: “Het kalf is Jezus” (Barnabas 8:2; de auteur verwijst hier naar de ‘rode vaars’).

<http://www.earlychristianwritings.com/text/barnabas-lightfoot.html>

³³ Lk.23:42 En hij sprak: Jezus, gedenk mij wanneer Gij in uw koninkrijk komt.

43 En Hij zei hem: Amen, Ik zeg u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn.

23:42 καὶ ἔλεγεν, Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς εἰς τὴν βασιλείαν σου.

43 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀμὴν σοι λέγω, σήμερον μετ’ ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

³⁴ “Wir glauben an Karma, das heißt: eine Schuld, die ein Mensch in irgendeiner Verkörperung begeht, die trägt er mit, mit seinem Karma, und trägt sie später ab; es wird also im Verlauf der Inkarnationen ein Ausgleich geschaffen. — Und nun beginnt hier die Schwierigkeit. Die Anthroposophen sagen dann leicht: Wie kann das vereinbar sein mit dem als christlich angenommenen Begriff zum Beispiel von der Sündenvergebung durch Christus ? Und dennoch wiederum, mit wahren Christentum ist der Begriff der Sündenvergebung durchaus verbunden. Man braucht zum Beispiel nur an das eine zu denken: Christus am Kreuz, zwischen den beiden Verbrechern. Der Verbrecher links spottet über Christus: «Wenn Du Gott sein willst, hilf Dir und uns!» (Lukas 23, 39) Der Verbrecher rechts sagt darauf: der andere solle nicht so sprechen, denn sie beide hätten eben ein Schicksal mit dem Kreuzestod verdient, das ihren Taten angemessen sei, der aber sei unschuldig und müsse das gleiche Schicksal erleben. Und es fügt hinzu der Verbrecher rechts: «Wenn Du in deinem Reiche bist, dann gedenke meiner.» Und es antwortet ihm Christus: «Wahrlich, ich sage dir, heute noch wirst du mit mir im Paradiese sein.» (Lukas 23, 42 u. 43) Dieses Wort läßt sich gewiß aus den Evangelien nicht einfach wegleugnen, auch nicht wegdisputieren, sondern es ist ein wichtiges, ein bedeutungsvolles Wort. Der Anthroposoph hat nun die Schwierigkeit, die ihm aus der Frage entsteht: Wenn der Verbrecher rechts dasjenige,

Hoe kan Christus het Lam Gods zijn, dat de zonden van de wereld wegneemt (Jh.1:29) indien karma werkt? Steiner beantwoordt deze vraag als volgt:

“We moeten eerst een onderscheid maken. Enerzijds moeten we de objectieve gerechtigheid beschouwen die zich doorheen het karma voltrekt. Het is zeker zo dat de mens aan het karma is onderworpen en het door hem gedane onrecht moet vereffenen. En nadere beschouwing leert de mens dat hij niet anders kan dan dit ook willen (...) Met het oog op onze eigen vervolmaking kunnen wij niet anders dan wensen dat het karma als objectieve gerechtigheid voorhanden is (...) Maar deze schuld heeft ook een andere zijde. De schuld of zonde die wij op ons laden is niet alleen onze eigen zaak; we moeten een onderscheid maken en begrijpen dat deze schuld ook een objectief wereldfeit vormt. Ze betekent iets voor de wereld. Wat we hebben misdreven vereffenen we doorheen het karma (...) De smet die we op onszelf hebben geladen wordt karmisch vereffend maar het objectieve wereldfeit blijft bestaan; dat kunnen we niet uitwissen door onze eigen onvolkomenheid weg te nemen. We moeten het onderscheid maken tussen de gevolgen van de zonde voor onszelf en de gevolgen van de zonde voor de objectieve loop van de wereld (...) Christus kan onze schulden en zonden in de wereld delgen en op zich nemen, omdat Hij tot een ander rijk behoort. Wat zegt Christus tot de misdadiger aan zijn linkerkzijde? Hij spreekt het niet uit doch daarover gaat het precies; Hij zegt: ‘Wat jij gedaan hebt zal niet enkel doorwerken in de fysieke wereld maar ook in de geestelijke wereld’. Maar tot de misdadiger aan zijn rechterzijde zegt Christus: ‘Heden nog zult jij met Mij in het paradijs zijn’. Dat betekent: ‘Ik ben bij uw daad; jij zult later uw karma voor uzelf moeten verwerken maar wat de daad voor de wereld betekent is – triviaal uitgedrukt – mijn zaak’”³⁵.

was er angestellt hat, mit seinem Karma abzuwaschen hat, was soll es dann heißen, daß Christus, gleichsam ihm verzeihend, ihm vergebend sagt: ‘Heute noch wirst du mit mir im Paradiese sein?’ (R.Steiner GA 155, p.177-178; Norrköping, 15 juli 1914).

³⁵ "Wir müssen zunächst eine Unterscheidung machen. Wir müssen das eine betrachten, was sich in einer objektiven Gerechtigkeit im Karma vollzieht. Da müssen wir uns ganz klar darüber sein, daß der Mensch allerdings seinem Karma unterworfen ist, daß er dasjenige, was er als Unrecht getan hat, karmisch auszugleichen hat. Und bei tieferem Nachdenken wird der Mensch eigentlich nicht anders wollen, als daß es so sei. (...) So können wir um unserer eigenen Vervollkommnung willen gar nichts anderes wünschen, als daß das Karma als objektive Gerechtigkeit bestehe. (...) Aber es gibt ja noch etwas anderes gegenüber der Schuld. Die Schuld, die wir auf uns laden, die Sünde, die wir auf uns laden, die ist ja nicht bloß unsere Tatsache, das müssen wir jetzt unterscheiden, sondern sie ist eine objektive Weltentatsache, sie ist etwas auch für die Welt. Dasjenige, was wir verbrochen haben, das gleichen wir in unserm Karma aus (...) Den Makel, den wir uns selbst zugefügt haben, gleichen wir im Karma aus, aber die objektive Weltentatsache, die bleibt bestehen, die können wir nicht auslöschen dadurch, daß wir von uns selbst die Unvollkommenheit nehmen. Wir müssen unterscheiden die Folgen einer Sünde für uns selbst, und die Folgen einer Sünde für den objektiven Weltengang (...) Der Christus ist derjenige, der in der Lage ist, weil er einem anderen Reiche angehört, unsere Schulden und unsere Sünden in der Welt zu tilgen, sie auf sich zu nehmen. Wie sagt dann also im Grunde genommen der Christus am Kreuze auf Golgatha zu dem Verbrecher links? Er spricht es ja nicht aus, aber daß er nicht spricht, darin liegt es; er sagt dem Verbrecher zu seiner Linken: Was du getan hast, es wird weiterwirken auch in der geistigen, nicht bloß in der physischen Welt. — Dem Verbrecher zu seiner Rechten aber sagt der Christus: “Heute noch wirst

Het 'Rijk' waarover de gekruisigde aan Christus' rechterzijde spreekt is het 'koninkrijk Gods'. Deze mens wil zich met het 'Rijk Gods' verbinden en Christus gaat ten volle in op zijn verzoek. Deze gekruisigde zal tussen dood en nieuwe geboorte niet de last meedragen van zijn verkeerde daden; hij betreedt het 'paradijs'. Dit geldt echter niet voor de misdadiger aan Christus' linkerzijde; de gevolgen van diens zonden blijven doorwerken in de geestelijke wereld. Het verschil ontstaat doordat – in Steiner's termen – de ene misdadiger wél en de andere niet de '*Christussubstantie in zich opneemt*' ("**De mens hoort zich te vervullen met de substantie van het Christuswezen; hij moet in zijn ziel van Christus iets opgenomen hebben zodat Christus in hem werkzaam is en hem verheft tot een rijk waar de mens weliswaar niet de macht heeft om zijn karma uit te schakelen maar waar Christus zijn schuld en zonde delgt met betrekking tot de buitenwereld**"³⁶).

De essentie van dit 'koninkrijk' zou dus zijn dat Christus voor de mensen die zulks willen de gevolgen van de zonden voor de wereld op zich neemt. Voor het leven tussen dood en nieuwe geboorte betekent dit dat men onbezwaard door deze gevolgen ingebed leeft in de geestelijke wereld. Voor het aardse leven betekent dit dat men 'Christus navolgt' wat niet betekent dat men 'navolger' wordt in de gebruikelijke zin, maar dat men het eigen hogere Ik (tz. 'Christus in mij'; Gal.2:20) navolgt en daardoor vrij wordt. Enerzijds identificeert Christus zichzelf met de 'waarheid'; Hij is het 'wezen Waarheid'³⁷. Wie '*de Christussubstantie in zich opneemt*' treedt in de waarheid en wordt daardoor vrij³⁸. Anderzijds identificeert Christus zich ook met het 'Ik' of met het 'Ik Ben'³⁹. Dit betekent dat '*de Christus-substantie opnemen*' identiek is met het 'hogere Ik' opnemen dwz. door de tweede geboorte gaan. Christus is de

du mit mir im Paradiese sein". Das heißt: Ich bin bei deiner Tat; du wirst ja durch dein Karma später das für dich zu tun haben, was die Tat für dich bedeutet. Aber was die Tat für die Welt bedeutet — wenn es trivial ausgedrückt werden darf —, das ist meine Sache! sagt der Christus." (GA 155, p.182-185).

³⁶ "Der Mensch muß sich erfüllen in seiner Seele mit dem Substanzgehalt der Christus-Wesenheit; er muß gleichsam von dem Christus in seine Seele etwas aufgenommen haben, so daß der Christus in ihm wirksam ist und ihn hinaufträgt in ein Reich, in dem der Mensch zwar nicht die Macht hat, sein Karma unwirksam zu machen, aber in dem durch den Christus das geschieht, daß unsere Schuld und unsere Sünden getilgt werden für die Außenwelt" (R.Steiner, GA 155, p.186).

³⁷ Jh.14:6 "Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader tenzij door Mij" (Εγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή: οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ).

³⁸ Jh.8:31 "Jezus zei dan tot de Joden die in Hem geloofden: 'Indien jullie wonen in mijn woord zijn jullie in ware zin mijn leerlingen 32 En jullie zullen de waarheid kennen en de waarheid zal jullie bevrijden'" (Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους, Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἔστε, 32 καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. Het werkwoord 'μένω'/'μένω' betekent: verblijven, vertoeven).

³⁹ Jh.8:58 "Amen, amen, Ik zeg U: voor Abraham werd: **IK BEN**" (Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμι). Deze zinsconstructie is in twee opzichten eigenaardig. Het naamwoordelijk gezegde is reflexief (het is tegelijk ook het naamwoordelijk deel van dat naamwoordelijk gezegde): "IK BEN" kan begrepen worden als een contractie van "Ik ben 'Ik ben' " en zo verder *ad infinitum*; de uniciteit van het 'Ik' weerspiegelt zich in de uniciteit van de zinsconstructie. Verder staat 'IK BEN' in de tegenwoordige tijd; dit drukt de voortijdelijkheid of boventijdelijkheid uit van het 'Ik ben' (cfr. Jh.1:1).

poort tot deze tweede geboorte (Jh.10:9)⁴⁰. Voor de mens die deze weg gaat neemt het Lam Gods de zonden op zich. De wereld is bevrijd van de last van deze zonde. Er komt ruimte voor vrijheid: de waarheid bevrijdt (Jh.8:32). Het koninkrijk Gods bevindt zich 'temidden tussen' de volgers van Christus⁴¹. Het gaat in eerste instantie om inzicht, liefde en daadkracht te verwerven mbt. de objectieve idealen van de mensheid.

De metamorfose van het voor-Christelijk beeld van de Joodse zonde-offers tot het beeld van Golgotha wordt uitgedrukt door de namen zelf van 'Golgotha' en 'Mishqad'. Over het algemeen wordt 'Golgotha' vertaald als 'schedelplaats'. Doch het Hebreeuwse woord 'gulgoleth' ('גלגלת') komt twaalf maal voor in het Oude Testament en verwijst in de meeste gevallen naar het concept van een 'hoofdelijke telling' in het kader van één of andere volkstelling of census (Exod.16:16; 38:26; Num.1:2,18,20,22; 3:47; 1Kron.23:3,24). Het Griekse woord 'kranion' ('κράνιον' dwz. 'schedel' of 'hoofd') komt in het Nieuw Testament enkel voor ter aanduiding van Golgotha (Mk.15:22; Lk.23: 33; Jh.19:17). De term 'Golgotha' in het Nieuw Testament kan verwijzen naar een plaats waar 'hoofdelijke telling'⁴² placht te gebeuren. Dit zou bv. betrekking kunnen hebben op een punt aan een cruciale toegangsweg tot Jeruzalem, waar men telt hoeveel pelgrims de stad binnenkomen op grote feestdagen (zoals het Pesachfeest)⁴³. Deze lezing wordt ondersteund door het feit dat 'Miphqad' ('מִפְקָד') een zeer verwante betekenis heeft. Dit woord komt in het Oude Testament viermaal voor; in 2Sam.24:9 en 1Kron.21:5 heeft het betrekking op registratie of telling van mensen. De kans lijkt zeer klein dat de twee termen 'Golgotha' en 'Miphqad', die allebei betrekking hebben op een plaats vlakbij de top van de Olijfberg, louter toevallig zo'n verwante betekenis hebben. Onze nulhypothese wordt dus dat de Mensenzoon inderdaad stierf bij een plaats die geassocieerd werd met 'telling van mensen'. Deze lezing wordt versterkt door het verrassende feit dat de Mensenzoon (de nathanische

⁴⁰ Zie p.24-27 in: https://www.academia.edu/48908290/The_UFO_conundrum_and_John_10_post_scriptums

⁴¹ "Toen Hem door de Farizeeën werd gevraagd wanneer het Rijk Gods zou komen antwoordde Hij: 'De komst van het Rijk Gods kunt gij niet waarnemen. Men kan niet zeggen: *kijk, het is hier of daar is het*. Want het Rijk Gods is temidden tussen u' " (Lk.17:20-21; 'temidden tussen u' vertaalt het merkwaardige 'ἐντὸς ὑμῶν').

⁴² Zie het Engelse 'poll', gebruikt ivm. verkiezingen en opiniepeilingen, dat is afgeleid van het middeleeuwse woord 'pol' = 'hoofd'; cfr. Nederlands (gras)pol, polder, puilen...

⁴³ De uitdrukking "...de Topos van de stad" heeft betrekking op het geheel van de heilige plaatsen in Jeruzalem (Jh.19:20: "**Dit opschrift lazē velen onder de Joden, want dichtbij was de Topos van de stad waar Jezus gekruisigd werd**"; "τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς"; de gebruikelijke vertalingen weerspiegelen niet de structuur van de Griekse zin). Het Miphqad-altaar was deel van deze 'Topos' van Jeruzalem en was gelegen langs de weg die van de top van de Olijfberg neerwaarts loopt naar de Kedronvallei en dan naar Tempelberg (figuren 4 en 7). De Joodse pelgrims die op weg waren naar Jeruzalem voor het Pesachfeest passeerden dus vlakbij de plek waar Jezus was gekruisigd zodat zij in staat waren het opschrift te lezen. Jezus was blijkens de beschrijving in het vierde evangelie gekruisigd op maar enkele meters afstand van deze weg. Dit alles suggereert sterk dat het woord 'topos' in de uitdrukking "...de Topos van het Hoofd, in het Hebreeuws Golgotha genoemd" (Jh.19:17) dezelfde connotatie heeft en verwijst naar een welbepaald punt op het terrein van het Miphqad-altaar dat gesitueerd was direct langs die weg en waar men placht het aantal toekomende pelgrims hoofdelijk te tellen. Dat men zo'n tellingen verrichtte ligt in de lijn der verwachtingen gezien de grote logistieke problemen inzake herberging, slachting van de offerdieren van de pelgrims bij de tempel enz. Zie: <https://www.askelm.com/golgotha/Golgotha%20Chap%2009.pdf>

Jezus) niet enkel stierf doch ook werd geboren in de context van een volkstelling (Lk.2:1). Het in de term 'Golgotha' vervatte beeld van een 'telling van hoofden' is bepalend en tekenend voor het leven van Jezus van Nazareth. De naam 'Golgotha' is niet accidenteel doch heeft, zoals alle elementen in het leven van de geïncarneerde Logos, het karakter van symbool en embleem. De naam geeft aan dat de kruisdood van Jezus Christus in fundamentele zin gepaard ging met een telling, of de natuur had van een telling.

Een 'telling' impliceert dat wordt overgegaan van de beschouwing van een verzameling van elementen naar de afzonderlijke beschouwing van de elementen in die verzameling. Daarbij wordt ieder beschouwd element geïdentificeerd als één element van die verzameling. We zien bijvoorbeeld een hoop appels en willen het precieze aantal appels kennen. We tellen, hetgeen betekent dat iedere appel op een gegeven ogenblik onder de aandacht wordt gebracht en als één afzonderlijke appel wordt geïdentificeerd. Deze identificatie impliceert dat één of meer kenmerken worden gehanteerd die een 'appel' onderscheiden van een 'niet-appel'. Onze verzameling zou bv. ook een boomblad of een peer kunnen bevatten. De gehanteerde kenmerken moeten toelaten om blad of peer uit te sluiten van de telling. Indien we bv. het voorkomen van een steeltje als kenmerk zouden hanteren ('1 steeltje is equivalent met 1 appel') zou de telling kunnen ontsporen (want een blad of een peer hebben weliswaar een steeltje doch zijn geen appel). We moeten dus bij de telling kenmerken hanteren die éénvoudig gekoppeld zijn aan de essentie van wat wordt geteld. Bij een gewone volkstelling worden mensenhoofden geteld op dezelfde wijze waarop men appels telt. De telling door de gekruisigde Mensenzoon moet echter niet op mensenhoofden doch op menselijke individualiteiten betrekking hebben gehad. Dit volgt uit het wezen zelf van 'Ei Su': ieder 'zijt gij' is als menselijk individu onder de aandacht gekomen van de gekruisigde Mensenzoon-Godeszoon.

In welke zin kan men 'mensen tellen'? Net zoals bij het tellen van appels dienen we bij zo'n telling criteria te gebruiken die de essentie van het getelde betreffen. Net zoals een telling van appels niet kan worden herleid tot een telling van steeltjes kan een telling van mensen niet worden herleid tot een telling van mensenhoofden. Het is in beginsel denkbaar dat mensen bestaan zonder hoofd (bv. doden) of hoofden bestaan zonder mens (bv. bezetenen). Een waarachtige 'telling van mensen' moet betrekking hebben op de essentie van de individuele mens dwz. op het menselijke 'Ik'. Hierbij verschijnt een specifieke moeilijkheid die niet optreedt bij de telling van appels of hoofden. Het 'Ik' is louter subject. Bij de identificatie van een onbekend object 'x' als 'appel' kan ik besluiten tot de equivalentie: 'x $\Leftrightarrow$ appel'. Maar ik kan als teller nooit op dezelfde wijze besluiten 'x $\Leftrightarrow$ ik' omdat ik alleen mezelf 'ik' kan noemen. Het 'Ik' bij de telactiviteit is het subject dwz. de teller en niet het getelde object. Het 'Ik' komt vòòr de telactiviteit en kan zelf niet in triviale zin worden geteld. De andere mens is niet 'ik-de-teller' en weigert, door zijn zijnswijze zelf, om voor het 'Ik' van de teller als 'object' te verschijnen.

Het menselijk 'Ik' verschijnt als een scheppend centrum. Het is de bron van vrije daden en deze vrije daden zijn de manifestatie van het 'Ik'. Het 'Ik' zelf is onzichtbare geest die waait waar hij wil. Er is geen uiterlijk gemeenschappelijk

en definiërend kenmerk dat door meerdere 'Ik-ken' gedeeld wordt en als kenmerk voor telling kan worden gebruikt. Evenmin is er een kenmerk dat éénduidig het ene 'Ik' onderscheidt van het andere 'Ik'. Het gevolg hiervan is dat de menselijke 'Ik-ken' niet in de gewone zin telbaar zijn. Alleen objecten zijn triviaal telbaar; maar het 'Ik' is geest en subject. Deze niet-telbaarheid (in triviale zin) is voor het geïncarneerde menselijke 'Ik' zowel een last als een zegen. Een vrij aards wezen is op zich gecenterd en heeft zijn zwaartepunt volledig in zichzelf. Zo'n vrij wezen is een '1'. In die zin is het vrije wezen, paradoxaal genoeg, wel degelijk ondubbelzinnig 'geteld'. Het is geteld als enig element in zijn klasse. De uitkomst van de 'telling' is: '1'. Deze 'uniciteit' van het 'Ik' is absoluut. We staan dus voor de vraag wat dit '1-zijn' inhoudt en hoe dit telresultaat tot stand is gekomen. Het 'Ik' is niet in gewone zin verrekenbaar; het is niet optelbaar bij gelijk welk ander element, bij ontstentenis van gemeenschappelijke kenmerken. In eerste instantie is ieder 'Ik' een wereld op zichzelf. Toch is het 'Ik' op een bijzondere wijze 'geteld'.

Dit 'geteld zijn' (met uitkomst: '1') van het Ik is een noodzakelijke voorwaarde voor vrijheid en tegelijk ook de opdracht om in functie van deze vrijheid te handelen en die vrijheid niet terug op te geven. De niet-getelde aardse mens kan niet anders dan zichzelf identificeren met één of andere aardse groep, met een familie, een stam of een volk. Deze toestand van 'niet-geteld zijn' moet noodzakelijkerwijs gepaard gaan met een mentale toestand die in het klassieke boek van Julian Jaynes tastend de 'bicameral mind' werd genoemd⁴⁴. De niet-getelde geïncarneerde mens denkt, rekent of dicht niet zelf; 'het denkt', 'het rekent' of 'het dicht' in de niet-getelde mens. Deze mens weet niet éénduidig 'met hoeveel hij is' en kan zowel meervoud zijn als deel.

De 'telling' van het menselijk 'Ik' moet, gezien de natuur van het 'Ik', een innerlijk gebeuren zijn geweest. Het 'Ik' kan niet van buitenaf, als een object, worden geteld; maar het kan wel 'zichzelf tellen' dwz. zichzelf tot '1' maken door zelfkennis ('Ken uzelf'). Het 'Ik' wordt zich bewust van zijn 'Ik-natuur', van zijn 'Ik Ben'. Dit 'Ik Ben' is geen abstractie. In de geest is alles wezenheid en het 'Ik Ben' is een wezen, de mensengeest die 'Mensenzoon' wordt genoemd. De 'Mensenzoon' is het complement van het 'ego eimi', namelijk het 'zijt Gij' ('Ei su'). Het 'Zijt Gij' of de Mensenzoon is een bijzondere mens

⁴⁴ Julian Jaynes "The Origin of Consciousness in the Breakdown of the Bicameral Mind" (1976).

"Den Denkprozeß, wie er sich bei den Griechen äußerte, habe ich versucht darzustellen in meinen «Rätseln der Philosophie»; dieser Denkprozeß der Griechen war auch ein etwas anderer als unser heutiger Denkprozeß. Unser Denkprozeß ist der, daß wir uns einer gewissen Aktivität der Gedanken bewußt sind, mit denen wir die äußeren Tatsachen begleiten, daß wir durch diese Aktivität der Gedanken, deren wir uns bewußt sind, uns zuschreiben die Bildung der Gedanken, und dem Objektiven nur zuschreiben den Sinneseindruck. Das war bei den Griechen anders. Im Griechen - Sie können das leicht nachweisen, wenn Sie mit unbefangenen Urteil auf die griechischen Philosophen hinsehen -, im Griechen lebte ein deutliches Bewußtsein davon, daß er ebenso, wie er Farben an den Dingen sieht, auch die Gedanken an den Dingen sieht, daß er also die Gedanken wahrnimmt. Der Grieche erlebte den Gedanken als etwas Wahrgenommenes, nicht als etwas aktiv Ausgebildetes. Und daher waren die Griechen eigentlich nicht ein nachdenkliches Volk in dem Sinne, wie wir es sind. Nachdenklich sind die Menschen eigentlich erst geworden seit der Mitte des 15. Jahrhunderts" (R.Steiner, GA 73a, p.69; Dornach, 25 maart 1920).

die we kunnen begrijpen als het 'Ik' van de mensheid in het algemeen. Dat blijkt het 'ge-heim' dwz. het 'te-huis' van de mensheid te zijn: de mensheid omvat het 'Ik' van de individuele mensen én het 'Ik' van de mensheid als zodanig. 'Ego eimi' en 'Ei su' kunnen elkaar vinden en zich verenigen met elkaar binnen het menselijk gesprek dwz. in de Logos (figuur 3). Het zichzelf vinden van het menselijke 'Ik', de zelftelling tot '1', kan begrepen worden als de 'geboorte' van de Mensenzoon in het menselijk waakbewustzijn. Het gaat om de 'tweede geboorte' waarover Christus spreekt en die aan de mens toegang verleent tot het 'koninkrijk Gods' (Jh.3:5). We kunnen deze innerlijke 'telling' ook beschouwen als de voltooiing van het menselijk incarnatieproces, zodat de geïncarneerde mens zichzelf niet langer beleeft als lid of exemplaar van een of andere groep doch als één ('1') zelfbewust centrum ('ego eimi') dat helemaal vervuld is van mensheidsdenken ('ei su'). De 'tweede geboorte' is het tot volledige dekking komen, dwz. het tot strikt '1' worden, binnen het menselijke aardse waakbewustzijn van het 'Ik Ben' en het 'Zijt Gij'. De aardse incarnatie en de aardse vereniging van het 'Ei su' (de Mensenzoon) en van het Woord of de Logos (de Godeszoon) schiep de mogelijkheid voor de op aarde geïncarneerde mens om zich tijdens het aardse leven met de verenigde Mensenzoon en Godeszoon te verbinden en zo te komen tot volledig menselijk zelfbewustzijn dwz. tot volledige zelftelling, tot volledig bewustzijn van het '1-zijn' van het eigen wezen dat tegelijk het wezen is van de mensheid.

Wij zijn geteld op Golgotha⁴⁵.

Deze telling is een voorstel tot opnemning van de menselijke vrijheid. Wij kunnen onze telling tot '1' valideren of verwerpen.

De 'drie kruisen' op Golgotha bieden ons het beeld van deze keuze. De ene zondaar gaat in op het offer gebracht door Christus. Hierdoor kan deze mens het 'rijk Gods' betreden. De andere zondaar gaat niet in op de geboden mogelijkheid. Dank zij de telling op Golgotha kunnen wij onszelf tegelijk beleven als volledig behorend tot de éne mensheid én als volkomen afgezonderd en uniek individu; en omgekeerd biedt het gegeven dat wij volledig in deze dubbele hoedanigheid kunnen leven ons ook het logische recht om te besluiten dat de geïncarneerde Logos deze telling effectief heeft voltrokken, op een aardse plaats die in overeenstemming daarmee 'Golgotha' wordt genoemd. Eén en ander wordt op een paradoxale manier uitgedrukt in de woorden: "...want **waar twee of drie verenigd zijn in mijn Naam ben Ik in hun midden**" (Mt.18:20). Wij hebben de primaire vrijheid om deze vrijheid te accepteren of te verwerpen. De acceptatie van deze vrijheid is een menselijk offer dat wij kunnen brengen of niet: "**Indien we vrij willen zijn moeten we het offer brengen om deze vrijheid te danken aan Christus**"⁴⁶.

⁴⁵ Zowel mensen op aarde als niet-geïncarneerde mensen zijn geteld (dit lijkt de betekenis te zijn van de 'nederdaling ter helle' op 'stille zaterdag').

⁴⁶ "**Den Freiheitsgedanken sollten die Menschen nicht ergreifen können ohne den Erlösungsgedanken des Christus. Dann allein ist der Freiheitsgedanke ein berechtigter. Wenn wir frei sein wollen, müssen wir das Opfer bringen, unsere Freiheit dem Christus zu verdanken! Dann erst können wir sie wirklich wahrnehmen**" (R.Steiner GA 131, p.229).

5. Het koninkrijk Gods en de 'geheime tuin'.

Gethsemane, de 'hof van olijven', lag boven op 'de Olijfberg' en op sabbatsafstand (2000 el) van de tempel (Hand.1:12⁴⁷). Christus werd gekruisigd op het 'buiten de poort' en 'buiten de legerplaats' gelegen terrein van het Miphqad-altaar (Heb.13:10-13), op een plaats vanwaar men de oostkant van de tempel van Jeruzalem kon zien (Mk.15:38-39). Aanhouding en kruisiging van Christus vonden dus plaats bij de top van de Olijfberg⁴⁸. In het Johannes-evangelie wordt hetzelfde woord 'kèpos' ('κῆπος') gebruikt voor Gethsemane (Jh.18: 1,26) en voor de tuin rond het graf (Jh.19:41,41). Tussen haar beide 'omkeringen' herkent Maria Magdalena in Christus de 'Tuinman' ('kèpouros'/'κηπουρός'; Jh.20:15) die zij als 'Heer Eisu' aanspreekt en die volgens haar het lichaam van Jezus had weggenomen.

Gethsemane was een 'geheime tuin'. De ligging was geheim (blijkens Jh.18: 2-3 werd de plaats verraden door Judas) en de evangelies vermelden niet met welk doel Christus en zijn leerlingen daar bijeenkwamen. Men kan vermoeden dat het ging om activiteiten van inwijding, deel van de 'Nieuwe Mysteriën' die na de dood en verrijzenis van Jezus de antieke Mysteriën zouden opvolgen⁴⁹. Bepaalde details, zoals het merkwaardige feit dat de leerlingen samen zongen voordat ze zich in het donker naar de Hof van Olijven begaven (Mt.26:30), kunnen in dit licht worden begrepen.

Volgens het Nieuw Testament verliep de aanhouding en de terechtstelling van Jezus tot in de details als een vrije schepping door Christus (zie bv. Lk.22:38). De aanhouding gebeurde doordat Christus deze aanvaardde (Jh.18:6). Het besluit om Christus te doden werd door deze laatste geaccepteerd en scheppend verwerkt. Christus creëerde het eigen 'kruis'. In de christelijke iconografie wordt het kruis afgebeeld als een houten object in de vorm van een latijns kruis en met een uitzicht alsof het in een schrijnwerkerij werd afgewerkt. Als fysiek beeld is dit niet realistisch⁵⁰. De 'stauros' die Christus droeg (Jh.19:17) was een staak die bij de kruisiging als dwarsbalk fungeerde. Het opstaande deel van het kruis was in werkelijkheid een boom⁵¹ en meer bepaald de vijgenboom die Christus volgens het evangelisch relaas liet verdorren toen Hij zich met de leerlingen van Bethanië (op de oostflank van de Olijfberg) terug naar Jeruzalem begaf (Mt.21:18-20; Mk.11:12-14, 20-24). Deze vijgenboom, die inderdaad 'stond langs de weg'⁵², is het beeld voor het

⁴⁷ Zoals gemeld toont Hand.1:12 dat de uitdrukking 'de Olijfberg' geen betrekking heeft op het geheel van de heuvel doch verwijst naar de heuveltop van deze heuvel en meer bepaald naar een punt gelegen op sabbatsafstand (2000 el) van de tempel.

⁴⁸ Dit betekent dat de Heilige Grafkerk niet staat boven Christus' graf en dat de verschillende 'Olijfhoven' in de Kedronvallei niet liggen op de plaats van de historische Olijfhof.

⁴⁹ Er was geen sprake van een 'geheime leer' in de triviale zin dat bepaalde geestelijke waarheden enkel in besloten kring werden bekendgemaakt (Jh.18:20). De waarheden werden uitgesproken in een vorm die werd begrepen in de mate dat de toehoorder luistervermogen had ontwikkeld (zie bv. Jh.12:37-41 en Mk.4:11; cfr. Mt.7:6).

⁵⁰ Het iconografische 'latijnse kruis' is een opstandingssymbool dat de hemelconstellatie weerspiegelt op de ochtend van de Verrijzenis. Zie figuur 4c (p.13) in:

https://www.academia.edu/45671575/Commentaren_bij_het_evangelie_van_Johannes_III_Hoofdstuk_21_en_de_planetaire_week

⁵¹ "A tree: that's what a cross is" (<https://www.youtube.com/watch?v=mPQuFY-wgE> ;48'20").

⁵² Deze weg liep van Bethfage en Bethanië over de top van de Olijfberg en de Kedronvallei naar de Tempelberg te Jeruzalem. Tevens was dit de weg waarlangs Jezus Christus, gezeten

antieke mysteriewezen waarvan de vruchtbaarheid was afgelopen⁵³. De verdorring van de boom heeft enkel zin in het licht van de komende kruisiging van Christus; deze laatste droeg niet alleen de dwarsbalk naar de plaats van de kruisiging maar had ook het opstaand deel van het kruis voorbereid. Het graf van Christus was persoonlijk geproduceerd door Jozef van Arimathea⁵⁴. Deze laatste moet een familiale band met Jezus hebben gehad vermits hij het lichaam van Jezus aan Pilatus vroeg en ook verkreeg. Hij was een geheime leerling van Jezus (Jh.19:38). Het door hem vervaardigde graf bevond zich binnen de 'tuin'. Het lijkt uiterst onwaarschijnlijk dat deze leerling en nauwe verwant van Jezus louter toevallig een 'nieuw graf' had geproduceerd precies in deze tuin en vlakbij de plaats van Jezus' terechtstelling. In werkelijkheid leren de evangeliën ons dat het graf doelbewust was aangelegd met het oog op de nakende kruisdood. Het verhaal van de kruisdood heeft een exoterische 'buitenzijde' en een onmiddellijk hierop aansluitende en weinig verholten esoterische 'binnenzijde'. De buitenzijde van het verhaal luidt dat Christus het slachtoffer was van valse beschuldigingen en onschuldig werd terechtgesteld via kruisiging die door de 'Joden' werd geëist en door de Romeinen werd uitgevoerd. Deze exoterische 'buitenzijde' van het lijdensverhaal is waarachtig doch heeft ook een esoterische 'binnenkant' die volgt uit het gegeven dat Christus **"...alles wist wat over Hem ging komen"** (Jh.18:4) en in overeenstemming hiermee de terechtstelling scheppend vorm gaf.

op een veulen, als 'koning' Jeruzalem binnen trok. Dit was, blijkens het opschrift dat Pilatus boven het kruis aanbracht, de officiële misdaad waarvoor Christus werd terechtgesteld. Deze terechtstelling gebeurde naar Romeinse gewoonte op de plaats van het vergriep, dus op de top van de Olijfberg. Het feit dat de vijgenboom 'stond langs de weg' stemt overeen met het door Johannes vermelde gegeven dat talrijke voorbijgangers het door Pilatus aangebrachte opschrift konden lezen. Het incident met de verdorde vijgenboom vindt plaats onmiddellijk aansluitend op de intocht van Jezus in Jeruzalem dwz. onmiddellijk aansluitend op het officiële vergriep. Deze overeenkomsten inzake tijd en plaats zijn veel te precies om toevallig te kunnen zijn. Het gegeven dat Christus werd gekruisigd aan een boom was blijkens bepaalde kunstwerken bekend binnen het esoterisch Christendom. Rubens' 'Kruisoprichting' (in de Antwerpse kathedraal)) bijvoorbeeld is op een uitzonderlijke wijze voorgesteld, zodanig dat de top van het kruis 'in oprichting' omringd lijkt door bladeren.

⁵³ Rudolf Steiner brengt deze vijgenboom meer bepaald in verband met de vijgenboom waaronder Boeddha tot verlichting kwam: **"... der Christus Jesus bewirkt in [den Jüngern] die Erkenntnis, daß von dem Bodhibaume nicht mehr die Früchte der Erkenntnis kommen können; denn es ist nicht mehr die Zeit der Feigen, das heißt der alten Erkenntnis. In alle Ewigkeit wird dieser Baum verdorrt sein, und ein neuer Baum muß erwachsen, der Baum, der aus dem toten Holze des Kreuzes besteht, und an dem nicht die Früchte reifen der alten Erkenntnis, sondern die Früchte, die der Menschheit aus dem Mysterium von Golgatha reifen können, das mit dem Kreuze von Golgatha als einem neuen Sinnbild verbunden ist"** (GA 139, p.162-163). Rudolf Steiner zegt niet dat Christus aan de betrokken boom is gekruisigd. Ernest Martin betoogt dat Christus werd gekruisigd aan een boom (<https://www.askelm.com/golgotha/Golgotha%20Chap%2021.pdf>) maar deze auteur identificeert deze boom niet als de vijgenboom vermeld in Markus en Matteüs.

⁵⁴ Zie Mt.27:59-60: **"Jozef nam het lichaam, wikkelde het in een zuivere linnen wade en legde het in zijn nieuw graf dat hij had uitgehouwen in de rots"**. Jozef van Arimathea was de 'derde Jozef' die fungeerde als de 'vader' of 'tutor' van Jezus tijdens een periode na diens transformatie in de tempel (Lk.2:41-51). Zowel de salomonische als de nathanische Jozef waren overleden toen Christus stierf aan het kruis (Jh.20:17). Jozef van Arimathea moet een nabij familielid zijn geweest van de nathanische Jezus en moet als dusdanig de bevoegdheid hebben gehad om Jezus ten grave te dragen. Hij was een vermogend en een hooggeschoold man (wat wordt uitgedrukt door zijn naam) die fungeerde als 'koninklijke dienaar' (Jh.4:46) voor de 'koning van Israël' (Jh.1:49).

Zie ook: https://www.academia.edu/35498631/EISU_KING_AND_PROPHET_IN_JOHNS_GOSPEL .

Christus werd gekruisigd aan een vijgenboom binnen de ‘topos van de stad’ (het geheel van de heilige plaatsen in Jeruzalem) en meer bepaald op een punt langs de weg die de top van de Olijfberg verbond met de Tempelberg en waar de ‘hoofdelijke telling’ placht te gebeuren (Jh.19:17,19). Het ging om het deel van de ‘topos van de stad’ buiten de stadsmuren en het ging om een plek met een altaar (Heb.13:10-13). Men kon vanaf deze locatie de voorhang van de tempel zien (Mk.15:38-39). Zoals betoogd wijzen al deze elementen één-uidig naar de top van de Olijfberg en meer bepaald naar het terrein van het Miphqad-altaar. Het graf van Jezus was gelegen in een ‘tuin’ die op zijn beurt binnen diezelfde ‘topos van de stad’ was gelegen (Jh.19:41), dus binnen het terrein van het Miphqad-altaar. Deze configuratie [*een ruimere plaats nl. de ‘topos van de stad’ / een ‘tuin’ binnen deze ruimere plaats / een vijgenboom nl. de boom waaraan Christus werd gekruisigd*] is isomorf met de configuratie [*Eden / tuin van Eden / boom van de kennis van goed en kwaad, verbonden met de dood*⁵⁵] bekend uit het scheppingsverhaal van Genesis. De gelijkvormigheid tussen beide configuraties is te precies voor verklaring door toeval.

In Genesis is sprake van één tuin van Eden. In het Johannesevangelie worden schijnbaar twee tuinen vermeld. De eerste tuin is de plaats van de aanhouding van Christus. In Matteüs (26:36) en Markus (14:32) kreeg deze tuin de naam ‘Gethsemane’. In de tweede tuin lag volgens Johannes het graf van Christus (waar ook de Verrijzenis werd vastgesteld). In beide gevallen gaat het om een tuin gelegen bij de top van de Olijfberg. Nadere beschouwing leert dat het om dezelfde tuin moet gaan. We zagen reeds dat de Hebreeuwse naam ‘Gethsemane’ het beeld oproept van ‘*overvloed door/op de achtste dag*’ dwz. wat overeenkomt met het beeld van de Verrijzenis. Verder blijkt uit de evangelische verslagen dat Gethsemane een tuinperceel was waartoe Christus en zijn leerlingen vrije toegang hadden. Het ‘beschikkingsrecht’ mbt. deze tuin moet dus in handen zijn geweest van iemand die in verbinding stond met Christus en zijn leerlingenkring. Anderzijds moet het beschikkingsrecht over de tuin waarin Jozef van Arimathea het graf had uitgehouwen minstens ten dele in handen zijn geweest van deze laatste. Jozef was een naaste verwante van Jezus (vermits hij de toestemming kon krijgen voor de graflegging) en behoorde inderdaad (samen met Nikodemus) tot zijn geheime leerlingenkring (Jh.19:38; 21:2). Zowel Jozef van Arimathea als Nikodemus behoorden tevens tot het Joodse religieuze establishment (Mk.15:43; Lk.23:50; Jh.3:1). Zij konden dus beschikkingsrecht hebben gehad, uit hoofde van hun religieuze positie, over een tuin die zich situeerde binnen de ‘topos van de stad’ (dwz. binnen het geheel van de met de tempel verbonden heilige plaatsen, in casu het terrein van het Miphqad-altaar). Ockham’s scheermes leidt dan tot de conclusie dat sprake was van één tuin: Gethsemane was ook de tuin waar Jozef van Arimathea in samenspraak met Jezus het graf had uitgehouwen waaruit Christus is opgestaan. Gethsemane was de eerste verschijningsvorm van de nieuwe Mysterieplaats waar het koninkrijk Gods werd geschouwd en waar de Verrijzenis plaatsvond. Deze Mysterieplaats is een tuin en in die tuin is de Mensenzoon de Tuinier (Jh.20:15). Met deze geheime tuin had Jezus een bijzondere verhouding. Hij bracht er blijkbaar de

⁵⁵ Het is onder de ‘boom van de kennis van goed en kwaad’ dat Adam en Eva hun naaktheid beseften en de lendenen met vijgenbladeren bedekten (Gen.3:7).

nacht door⁵⁶. Gethsemane fungeerde als een nieuwe inwijdingsplaats waar Christus met zijn leerlingen imaginaties deelde betreffende de natuur van het koninkrijk Gods (Jh.14:31-15:1-17; 18:1). Deze 'geheime tuin met een geheim' had zowel een innerlijke als een uiterlijke gedaante en fungeerde als de opvolger van de oude Mystrietempel. Deze overgang van de oude Mysteriën naar de door Christus geopende nieuwe Mysteriën vond definitief plaats toen Jezus stierf aan het kruis en de voorhang van de tempel, de oude mysterieplaats, openscheurde. De 'geheime tuin' is *onze* nieuwe mysterieplaats; het is **"...de stad van de toekomst"** ('ἡ πόλις ἡ μέλλουσα'; cfr. Openb.21:10) waar naar we uitgenodigd zijn ons te begeven volgens de schrijver van de 'brief aan de Hebreeënen': **"Laten wij ons dan bij Hem voegen, buiten de legerplaats, en zijn versmading dragen. Want wij hebben hier geen blijvende stad maar zijn op zoek naar de stad van de toekomst. En door Jezus willen wij God voortdurend een loffer brengen, de hulde namelijk van lippen die zijn naam prijzen. Vergeet ook nooit elkaar goed te doen en te helpen want dat zijn de offers die God behagen"** (Hb.13:13-16).

De 'geheime tuin', de nieuwe mysterieplaats, is niet enkel gelegen vlakbij de plaats waar wij allen werden geteld (Golgotha) doch is ook van fundamentele betekenis voor de uitkomst van deze telling. De bovenzinnelijke vrije mensentelling op Golgotha leverde immers een tweeledig resultaat op.

Enerzijds luidde de uitkomst van deze magische 'hoofdelijke telling' dat ieder menselijk individu '1' is. Deze '1' is absoluut (het menselijk 'Ik' is ahw. het enige element binnen de enige verzameling die dit element kan bevatten) en stemt overeen met onze mogelijkheid om 'Ego Eimi' dwz. een 'kind van God' (Jh.1:12) te worden. De '1' is ook vrij. Wij ontvangen de vrijheid om '1' te worden, dwz. om 'kind van God' te worden, om de 'zoon van God', het Woord, in ons te laten opstaan: **"Niet ik doch Christus in mij"** (Gal.2:20).

Anderzijds kan de telling voor de individuele mens slechts '1' opleveren (in de zin van 'Ego Eimi') indien het logisch complement van het 'Ego Eimi', namelijk het 'Ei Su'⁵⁷, eveneens strikt '1' is. Wij zijn als menselijk individu '1' doordat

⁵⁶ Jh.7:53-8:1-2 **"Toen ging iedereen naar huis. Jezus echter ging naar de Olijfberg. 's Morgens vroeg verscheen Hij weer in de Tempel..."**. Voorafgaand in hoofdstuk 7 onthult Jezus dat men Hem zoekt te doden (Jh.7:19,20,25). Dit roept de vraag op of Jezus, wanneer Hij in Jeruzalem vertoefde, niet reeds de nacht doorbracht in het graf. De dubbele ontkenning in Jh.19:41 ('οὐδέπω οὐδεὶς': letterlijk: 'nog niet niemand', 'nog niet niet één/1') kan zeker, in exoterische zin, als een simpele ontkenning worden begrepen (conform de gebruikelijke vertaling van "...μνημεῖον καινὸν ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος": **"...een nieuw graf waarin nog nooit iemand was gelegd"**) doch kan tegelijk bedoeld zijn als esoterische hint: Jezus had nog niet *als dode* (dwz. als niet-'1') in het graf gelegen. In Lk.19:30 (**"...een veulen ... waarop nog nooit iemand had gezeten"** / "πῶλον ... ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν") wordt geen dubbele ontkenning gebruikt. Tussen Lk.19:30 en Jh.19:41 bestaat niettemin een diep semantisch verband: de twee scènes betreffen het eerste begin resp. de laatste afloop van de 'overtreding' van Christus zoals die werd aangegeven op de 'titulus crucis' (Jh.19:19) en zowel het veulen als het graf blijken op het gewenste moment ter beschikking te staan.

⁵⁷ https://www.academia.edu/35498631/EISU_KING_AND_PROPHET_IN_JOHNS_GOSPEL

De '1' die overeenkomt met de Mensenzoon verhoudt zich tot mijn '1' zoals, op een projectieve rechte, het punt op oneindig zich verhoudt tot een ander punt op die rechte. Dit 'punt op oneindig' is een punt als de andere punten op de projectieve rechte doch vanuit een euclidisch gezichtspunt lijkt dit 'punt op oneindig' uitzonderlijk.

ieder van onze medemensen voor ons zuiver in éénzelfde zin als '1 mens' kan verschijnen. Dit 'Ei Su' is de mensgeworden Logos zelf ([figuur 3D](#)) en werd op Golgotha eveneens als mens geteld met als uitkomst: '1'. Omgekeerd komen wij de feitelijkheid van Golgotha op het spoor in de mate dat wij ons vergewissen van het '1'-zijn⁵⁸ van zowel onszelf als van de mensheid.

Ten tijde van Golgotha telde de mens zichzelf. Gezien de natuur van het 'Ik' is de telling enkel reëel indien ze innerlijk gebeurt. Enkel het 'Ik' zelf kan zichzelf 'tellen tot 1' dwz. de eigen '1-heid' vaststellen. 'Christus-in-mij' telde ieder mens. Ter verwerkelijking van deze absolute 'telling-als-1', dwz. de zuivere zelfbewustwording van het 'Ik', dienen drie voorwaarden vervuld. Vooreerst vereist deze absolute telling ook absolute waarachtigheid: 'Christus-in-mij' moet dus de Logos zijn, het 'wezen Waarheid'. Verder vereist de 'telling-als-mens' dat de mensheid één is in mij: Christus moet de Mensenzoon zijn. Tenslotte moet, omdat 'Christus-in-mij' de teller was en ikzelf mens ben, Christus zelf mensgeworden zijn. Omdat vrijheid de 'Geest van de Waarheid' is ([figuur 1](#)) ben ik vrij om de uitkomst van de bovenzinnelijke telling te accepteren of niet. Naarmate ik dieper inga op het '1-zijn' van mijn zelfbewustzijn neemt dit zelfbewustzijn de gestalte aan van een 'Golgotha-in-mij'. De weg naar de innerlijke vrijheid loopt over de acceptatie van deze innerlijke gedaante die als een handschoen past op de historische gebeurtenissen zoals geëvoceerd in de evangelies. Naarmate het 'Ik' zich bewust wordt van de eigen natuur en de eigen '1-heid' verschijnt voor dit 'Ik' de dood en opstanding van de geïncarneerde Mensenzoon-Godeszoon.

Wat ook verschijnt is de tuin van de Tuinman waarvan Gethsemane, de plaats van de opstanding, de voorafbeelding was. Iedere nacht vernemen wij over deze verborgen tuin⁵⁹, deze 'hof' of 'Mariengarten' waarop onze idealen betrekking hebben. De Mensenzoon, het wezen Ei Su, leeft in vereniging met de Godeszoon ([figuur 3D](#)) als 'tussenheid' temidden van de menselijke individualiteiten (Mt.18:15-20). Het 'mystiek lichaam' van dit wezen is de objectieve potentie tot vergeestelijking van de aarde (dwz. het 'etherlichaam' van de aarde) en is als dusdanig ook onze tempel en inwijdingsplaats (Jh.2:21). Wij zijn 'samen in Christus' naam' (Mt.18:20), niet in een vacuüm, doch binnen de gestalte van een 'etherische tuin' dwz. een 'geheime tuin' die bestaat, nog niet als actuele werkelijkheid, maar wel als objectieve potentie. De fysieke aarde is geen collectie van stoffelijke objecten⁶⁰ doch een entiteit die hongert naar vereniging met deze potentie. In fysieke zin heeft deze stoffelijke aarde de mens ontvangen, gebaard, grootgebracht en losgelaten; zij draagt hiervan de geboortestriemen; en zij wacht nu op ons ontwaken om door ons toedoen haar eigenlijke vorm aan te nemen van tuin en tempel.

⁵⁸ Deze vergewissing van ons '1'-zijn werd door Jordan Peterson gekarakteriseerd als een vrije daad van verticale integratie ('alignment'; zie <https://www.youtube.com/watch?v=Z6F-jyrSBgg>; 8'27") tussen het 'hogere Ik' en het 'lagere Ik' die volgt op de bewustwording van de realiteit van onze 'dubbeltanger' (Jung's 'schaduw'; 'there is a monstrous element to the human psyche that you need to respect'; 9'55"). De opgerichte lichaamshouding van de mens is de fysieke uitdrukking van deze mogelijkheid om tot zo'n 'verticale integratie' te komen.

⁵⁹ R.Steiner 'Was tut der Engel in unserem Astralleib?' GA 182 (Zürich, 9 okt.1918; p.138-160 <http://faustarchief.yolasite.com/resources/Hoe-werken-de-engelen-in-ons-astrale-lichaam-Rudolf-Steiner.pdf>

⁶⁰ "The world is not made out of matter; it is made out of what matters" (<https://www.youtube.com/watch?v=f6ofbiWBv-8>).